

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ ÚSTAVNÍ
ÚPRAVY LEGISLATIVNÍ MOCI A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ
TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autor práce: Kateřina Kuthanová

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Dále souhlasím s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. května 2017

Kateřina Kuthanová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své bakalářské práce JUDr. Mgr. Ivovi Petřu, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky a za čas, který mi věnoval při konzultacích.

Anotace

Bakalářská práce s názvem *Komparativní analýza české a francouzské ústavní úpravy legislativní moci a rozbor příslušné právní terminologie* pojednává o rozdílné ústavní úpravě legislativní moci v České a ve Francouzské republice. Práce je rozdělena na část praktickou a část teoretickou. Teoretická část popisuje úpravu legislativní moci nejprve v České republice a poté ve Francouzské republice. V praktické části autorka nejprve provádí komparativní analýzu české a francouzské ústavní úpravy legislativní moci, zhodnocuje míru její podobnosti a odlišnosti, poté se věnuje rozboru vybraných francouzských právních termínů a vytváří francouzsko-český glosář. Práci uzavírá francouzské résumé. Primárním cílem této práce je potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že francouzský Parlament má v současné ústavní úpravě slabší postavení než ten český. Jejím sekundárním cílem je pak rozbor příslušné právní terminologie.

Abstract

The thesis entitled *Comparative analysis of Czech and French constitutional regulation of the legislative power and analysis of relevant legal terminology* examines different constitutional regulation of the legislative power in the Czech Republic and the French Republic. The thesis is divided into a practical and a theoretical part. The theoretical part describes the regulation of the legislative power firstly in the Czech Republic and then in the French Republic. In the practical part, the author first performs a comparative analysis of Czech and French constitutional regulation of the legislative power, she evaluates the degree of its similarity and difference, then she deals with the analysis of chosen French legal terms and she creates a French-Czech glossary. A French résumé is enclosed with the thesis. The primary aim of this thesis is to confirm or disprove a hypothesis that the French Parliament has a weaker position in the current constitutional regulation than the Czech one. The secondary aim of this thesis is to analyse the relevant legal terminology.

Obsah

Seznam použitých zkratek	9
Úvod.....	10
1 Česká republika.....	12
1.1 Historický vývoj českých ústavních zákonů.....	12
1.2 Struktura a obsah Ústavy České republiky	15
1.3 Česká úprava legislativní moci	17
1.3.1 Obecná úprava	17
a) Volby do jednotlivých komor Parlamentu.....	17
b) Slib poslance a senátora.....	18
c) Mandát poslance a senátora	18
d) Složení Poslanecké sněmovny a Senátu	18
e) Zásada inkompatibility	19
f) Imunita poslance a senátora	19
g) Zasedání komor	20
h) Jednání Poslanecké sněmovny a Senátu.....	20
i) Ne/rozpuštělnost komor	21
1.3.2 Činnost Poslanecké sněmovny a Senátu.....	21
a) Sdílená činnost Poslanecké sněmovny a Senátu.....	21
b) Výlučná činnost Poslanecké sněmovny.....	22
c) Výlučná činnost Senátu	22
1.3.3 Postavení Poslanecké sněmovny a Senátu	22
1.3.4 Legislativní proces.....	24
a) Popis legislativního procesu	25
b) Výsledky legislativního procesu.....	28
2 Francouzská republika	30
2.1 Historický vývoj francouzských ústavních zákonů.....	30

2.2	Struktura a obsah ústavy Francouzské republiky.....	34
2.3	Francouzská úprava legislativní moci.....	36
2.3.1	Obecná úprava.....	36
a)	Volby do jednotlivých komor Parlamentu.....	36
b)	Slib poslance a senátora.....	37
c)	Mandát poslance a senátora.....	37
d)	Složení Národního shromáždění a Senátu.....	37
e)	Zásada inkompability.....	38
f)	Imunita poslance a senátora.....	38
g)	Zasedání komor.....	38
h)	Jednání Národního shromáždění a Senátu.....	39
i)	Ne/rozpuštitelnost komor.....	39
2.3.2	Činnost Národního shromáždění a Senátu.....	39
a)	Sdílená činnost Národního shromáždění a Senátu.....	40
b)	Výlučná činnost Národního shromáždění.....	40
c)	Výlučná činnost Senátu.....	40
2.3.3	Postavení Národního shromáždění a Senátu.....	41
2.3.4	Legislativní proces.....	42
a)	Popis legislativního procesu.....	43
b)	Výsledky legislativního procesu.....	46
3	Komparativní analýza obou úprav legislativní moci.....	49
3.1	Srovnání obecných úprav legislativní moci.....	49
3.1.1	Volby do jednotlivých komor Parlamentu.....	49
3.1.2	Slib poslance a senátora.....	50
3.1.3	Mandát poslance a senátora.....	50
3.1.4	Složení jednotlivých komor Parlamentu.....	50
3.1.5	Zásada inkompability.....	51

3.1.6 Imunita poslance a senátora.....	51
3.1.7 Zasedání komor	51
3.1.8 Jednání komor	52
3.1.9 Ne/rozpuštělnost komor	52
3.2 Srovnání činnosti českých a francouzských parlamentních komor	52
3.2.1 Sdílené činnosti dolních a horních komor v daných zemích	53
3.2.2 Výlučné činnosti dolních komor v daných zemích	53
3.2.3 Výlučné činnosti horních komor v daných zemích	53
3.3 Srovnání postavení českých a francouzských parlamentních komor.....	53
3.4 Srovnání legislativního procesu a jeho výsledků.....	54
3.4.1 Legislativní proces.....	54
3.4.2 Výsledky legislativního procesu.....	56
4 Rozbor právní terminologie	58
4.1 Právní jazyk.....	58
4.2 Překlad mezi právními jazyky.....	58
4.3 Rozbor vybraných termínů.....	59
4.4 Glosář	64
Závěr	69
Résumé.....	71
Seznam použitých zdrojů a literatury	74

Seznam použitých zkratek

CESE Hospodářská, sociální a environmentální rada (z fr. *Conseil économique, social et environnemental*)

ČNB Česká národní banka

ČR Česká republika

ČSFR Česká a Slovenská Federativní Republika

EU Evropská unie

FR Francouzská republika

Fr. Francouzsky, francouzský

His. Pojem z historického vývoje francouzských ústavních zákonů

NKÚ Nejvyšší kontrolní úřad

NS Národní shromáždění

PS Poslanecká sněmovna

Úvod

Ústava je nejvyšším zákonem státu, který reguluje státní moc i jeho občany, tedy má důležitou roli v každé politicky organizované společnosti. Mimo jiné zajišťuje suverenitu lidu a je v ní obsažena např. i dělba státní moci, jež znesnadňuje její zneužití, neboť není soustředěna pouze do jedné rukou. Systémem brzd a rovnováh pak ústava zaručuje vzájemné vyvažování a omezování jednotlivých složek státní moci. Ústava též zřizuje parlament, který reprezentuje samotný lid. Jak z předchozího vyplývá, ústava je nejen základním předpokladem demokratického státu, ale je nezbytná i pro existenci jakéhokoli státního organismu.

Téma komparativní analýzy legislativní moci v České a Francouzské republice jsem si vybrala z toho důvodu, že se díky svému studijnímu oboru blíže zaměřuji na evropské prostředí a francouzský jazyk a neboť mi rozdílná úprava legislativní moci v evropských státech přijde nadmíru zajímavá. Takovéto komparativní zpracování daného tématu v odborné literatuře chybí, ráda bych se tedy pokusila o jeho komplexnější zpracování.

Primárním cílem této práce je potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že francouzský Parlament má v rámci současné ústavní úpravy slabší postavení než ten český. Tato hypotéza se zakládá na skutečnosti, že v případě Francouzské republiky se jedná o semiprezidentský ústavní systém, kdežto Česká republika podléhá ústavnímu systému parlamentnímu. K potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy mi poslouží komparativní analýza, kterou v této práci provedu na základě deskriptivní části předkládané práce. Jak deskriptivní, tak komparativní část této práce mi následně umožní provést rozbor příslušné právní terminologie, který je pak sekundárním cílem této práce, a v neposlední řadě i vytvořit dvojjazyčný glosář.

Tato práce bude tedy rozdělena do čtyř hlavních kapitol, přičemž první dvě budou teoretického charakteru a další dvě charakteru praktického.

První kapitola se bude věnovat tématu z pohledu České republiky. Do kontextu téma uvedou první dvě podkapitoly, které stručně přiblíží historický vývoj českých ústavních zákonů a představí současnou strukturu a obsah Ústavy České republiky. Třetí podkapitola se nejprve zaměří na popis české obecné úpravy legislativní moci, přičemž bude klást důraz na popis činnosti a postavení jednotlivých komor Parlamentu, a zvláště pak na popis legislativního procesu a jeho výsledků.

Druhá kapitola bude pojednávat o Francouzské republice a její struktura bude totožná se strukturou kapitoly první. Uvede ji tedy opět historický kontext a popis současné struktury a obsahu francouzské Ústavy, následovat bude popis francouzské obecné úpravy legislativní moci, podrobné popisy činnosti a postavení jednotlivých komor francouzského Parlamentu a popis legislativního procesu a jeho výsledků.

Ve třetí kapitole provedu komparativní analýzu jednotlivých bodů obou ústavních úprav legislativní moci, a to na základě poznatků shrnutých v prvních dvou teoretických kapitolách, a zhodnotím míru podobnosti a odlišnosti jednotlivých bodů.

Čtvrtou kapitolu uvede stručný teoretický exkurs o právním jazyce jako takovém, o problematice překladu mezi rozdílnými právními jazyky, a především se v ní pak budu věnovat rozboru příslušné právní terminologie. Tuto kapitolu zakončí dvojjazyčný glosář, jenž bude založen na slovní zásobě ze druhé kapitoly této práce, tj. na části věnující se Francouzské republice.

V závěru této práce pak odpovím na stanovenou hypotézu a zhodnotím míru podobnosti a rozdílnosti jednotlivých ústavních úprav legislativní moci. Práce bude zakončena francouzským resumé.

Primárními zdroji mi budou právní předpisy v podobě současných ústav a jednacích řádů parlamentních komor obou států, sekundárními pak příslušná odborná literatura a slovníky. Seznam všech zdrojů uvedu na konci této práce.

1 Česká republika

V této kapitole se zaměřím na ústavní úpravu legislativní moci v České republice. Nejdříve téma uvedu do kontextu prvními dvěma podkapitolami, ve kterých stručně přiblížím historický vývoj českých ústavních zákonů a představím současnou strukturu a obsah Ústavy České republiky. Ve třetí podkapitole se již zaměřím na samotný popis české úpravy legislativní moci, a zvláště pak na popis legislativního procesu a jeho výsledků.

1.1 Historický vývoj českých ústavních zákonů

Vznik první ústavy (konstituce¹), která existovala na území dnešní České republiky, je spojen již s habsburskou monarchií a rokem 1848, jenž představoval konec absolutní monarchie a zároveň počátek moderního politického směřování, které se nedlouho poté projevilo vznikem konstituční monarchie.²

Dne 15. března 1848 císař František Josef I. vydává patent, kterým slibuje vydat ústavu a provést volby do říšského sněmu. Dne 25. dubna 1848 vydává první oktrojovanou ústavu³, jež sice nikdy v platnost nevstoupila, ale na jejímž základě byl svolán říšský sněm. V pořadí druhá oktrojovaná ústava (ze 4. března 1849), která mimo jiné v zemi ustanovila dělbu moci, tj. její rozlišení na tři složky (zákonodárnou, výkonnou a soudní), a která zaručovala základní práva a svobody, byla pro změnu císařem zrušena, když 31. prosince 1851 vydal tzv. silvestrovské patenty obnovující v zemi absolutismus na několik následujících let. První platnou ústavou (opět oktrojovanou) byla až ústava vyhlášená 26. února 1861. Ta zaručovala vznik parlamentu pod názvem *říšské zastupitelstvo*, jež bylo složené ze *sněmovny poslanecké* (volena nepřímo prostřednictvím zemských sněmů) a *sněmovny panské* (jmenována císařem, často z řad šlechty). Výkonná moc byla i nadále v rukou císaře.⁴

Dalším důležitým datem pro ústavní vývoj naší země byl prosinec 1867, kdy byla vydána ústava, která v sobě zakotvovala základní práva a svobody občanů, parlamentní

---

¹ Z lat. *constitutio* = postavení, uspořádání, zřízení, ustanovení.

² Viz GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 9-10.

³ Lidu vnucená, „nadiktovaná“ shora císařem. Jedná se pouze o rozhodnutí panovníka, tedy bez souhlasu parlamentu či obdobného orgánu.

⁴ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 11-12.

zřízení v podobě říšské rady (nadále tvořené poslaneckou a panskou sněmovnou) a nezávislou moc soudní. V roce 1873 pak bylo zavedeno přímé volební právo do říšské rady a v roce 1907 všeobecné rovné hlasovací právo do poslanecké sněmovny pro muže starší 24 let (pasivní pak od 30 let).⁵

V roce 1918 spolu s Československou republikou vzniká i nová, tzv. prozatímní ústava, která zřizuje jednokomorový parlament se zákonodárnou pravomocí. Ten byl usnášenischopný za přítomnosti nejméně jedné třetiny poslanců a k běžným rozhodnutím bylo potřeba nadpoloviční většiny přítomných. Výkonná moc pak spadala do rukou vlády a v čele státu stál prezident s omezenými pravomocemi. Byla také zavedena rovnoprávnost žen, a to včetně volebního práva.⁶

Po připojení Podkarpatské Rusi k Československé republice⁷ byla v roce 1920 přijata nová ústava, která se stala výrazem československé demokratičnosti. Z velké části byla inspirována ústavou francouzské třetí republiky z roku 1875, ale i například ústavou americkou či ústavou habsburské monarchie z roku 1867 (viz výše). Ústava obsahovala rozdělení státní moci na moc zákonodárnou, moc vládní a výkonnou a moc soudní. Zákonodárnou moc představoval dvoukomorový parlament zvaný *Národní shromáždění*, který byl složen z *Poslanecké sněmovny* a *Senátu*. Obě sněmovny byly voleny stejným způsobem, tj. ve všeobecných a přímých volbách, a Senát byl rozpustitelný. Prezident byl volen na sedm let a byl parlamentem neodvolatelný. Ústava byla doplněna i o práva a svobody občanů a o ochranu menšin. Formálně platila do března 1939, ale její konec byl předznamenán již o rok dříve Mnichovskou dohodou, jež následně vedla k rozpadu Československé republiky. V původním znění byla tato ústava nahrazena až ústavou z roku 1948.⁸

V období tzv. „druhé republiky“, která vznikla po odtržení československých pohraničních oblastí v důsledku Mnichovského diktátu, byl v listopadu 1938 přijat ústavní zákon o autonomii Slovenska a vznikla „Česko-Slovenská republika“. V prosinci byl pak schválen ústavní zákon, který dával vládě právo nahrazovat po dva roky zákony

---

⁵ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 13-14.

⁶ Tamtéž, s. 17-18.

⁷ Podkarpatská Rus byla k Československu připojena v roce 1919.

⁸ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 19-28.

vládními nařízeními a prezident získal právo vydávat dekrety mající moc ústavy. To představovalo konec parlamentarismu a rozpad ústavního systému.

V březnu 1939 byl zřízen Protektorát Čechy a Morava a byl vyhlášen samostatný Slovenský štát, následkem čehož Československo přišlo o zbytek své suverenity. K obnovení československé ústavnosti došlo až v srpnu 1944, a to ústavní restitucí na základě dekretu prezidenta republiky E. Beneše.

Po konci druhé světové války, po které následovala „třetí republika“, a po volbách v roce 1945, ve kterých zvítězili komunisté, bylo hlavním úkolem zvoleného *Ústavodárného národního shromáždění* (budoucího parlamentu) připravit novou ústavu. Došlo ale ke sporu o budoucí charakter státu. Otázkou bylo, zda má být základ nové ústavy převzat z ústavy z roku 1920 nebo má být vypracována koncepce nová. Tento spor vyvrcholil v únoru 1948, kdy moc převzala komunistická strana. Nová ústava byla přijata v květnu téhož roku a ze tří možných návrhů byl vybrán právě ten komunistický⁹, který byl částečně inspirován sovětskou ústavou z roku 1936 ale i ústavou z roku 1920. Tato ústava dala vzniknout novým institucím, jako například slovenským orgánům a národním výborům, bylo v ní zakotveno omezení soukromého vlastnictví, plánované národní hospodářství či byla doplněna tradiční práva o práva sociální, ekonomická a kulturní. Tato ústava byla ale pouze zdánlivá, ve skutečnosti umožňovala porušování práv a svobod, docházelo k diskriminaci politicky nežádoucích občanů a nebylo dodržováno rozdělení pravomoci ústavních orgánů. V roce 1960 byla nahrazena novou ústavou, která oficiálně ustanovila vedoucí úlohu Komunistické strany Československa, a byla tak zahájena cesta ke komunismu.¹⁰

V roce 1968 byl přijat ústavní zákon o československé federaci, který stávající ústavu zásadně přetvořil. Byly vytvořeny dvě rovnoprávné republiky – Česká socialistická a Slovenská socialistická – každá se svou vlastní vládou. Zákonodárná moc byla v působnosti dvoukomorového *Federálního shromáždění* složeného ze *Sněmovny lidu* a *Sněmovny národů*, které měly rovnoprávné postavení. Nicméně postavení prezidenta a vlády se nijak výrazně nezměnilo.¹¹

---

⁹ Dále socialistický a lidovecký.

¹⁰ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 30-52.

¹¹ Tamtéž, s. 52-53.

Po pádu komunistického režimu v listopadu 1989 začal proces změn, jejímž cílem bylo naplnit zásady právního státu a demokracie. Během následujících tří let bylo přijato 51 ústavních zákonů, které pozměňovaly či doplňovaly dosavadní ústavu. Mezi nimi byla i Listina základních práv a svobod z roku 1991, která tvoří součást současného ústavního pořádku, nebo ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky z listopadu 1992, jímž ČSFR zanikla a vznikla Česká republika a Slovenská republika.¹² V prosinci 1992, krátce po tomto rozdělení, byla přijata nová ústava, která nabyla účinnosti dnem 1. ledna 1993 a která platí dodnes.

Ústavu v dnešním slova smyslu lze obecně definovat jako nejvyšší zákon státní moci, který upravuje principy a základní organizaci státu a utvrzuje základní lidská práva a svobody.¹³ V historickém vývoji můžeme vidět, že tomu tak nebylo vždy. Co se týče samotné legislativní moci, kterou se v této práci budu zabývat, můžeme pozorovat, že parlament sice byl na samotném počátku dvoukomorový, tak jako je tomu dnes, ale postupně docházelo ke změnám, které počet jeho komor měnily, rozšiřovaly nebo omezovaly jeho pravomoci či rozšiřovaly způsob volby členů do jednotlivých komor, až se postupně došlo k dnešnímu parlamentnímu ústavnímu systému, v němž má parlament dominantní postavení.

1.2 Struktura a obsah Ústavy České republiky

Ústava České republiky, jež upravuje principy a základní organizaci státu, je spolu s Listinou základních práv a svobod, která utvrzuje základní lidská práva a svobody, nejdůležitější složkou ústavního pořádku České republiky. Ten je dále tvořen dalšími ústavními zákony, které mohou Ústavu novelizovat, nesmějí však měnit její základní principy. Obsah Ústavy v mnohém navazuje na ústavu z roku 1920 (viz podkapitola „Historický vývoj českých ústavních zákonů“). Účinnosti Ústava nabyla spolu se vznikem samostatné České republiky dnem 1. ledna 1993.¹⁴

---

¹² GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 56-66.

¹³ Viz PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda I: obecná státověda*. Opravený dotisk 2007. Praha: Linde, 1998, s. 159.

¹⁴ Viz GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 77-78.

Ústava České republiky je tvořena preambulí a osmi hlavami, které obsahují 113 článků. Listina základních práv a svobod, na kterou odkazuje článek 3 Ústavy, tvoří samostatnou součást ústavního pořádku České republiky.¹⁵

Úvodní částí Ústavy je *Preamble*, ve které se ČR hlásí k tradicím zemí Koruny české i československé, k hodnotám lidské důstojnosti a svobody, prezentuje se jako svobodný, demokratický právní stát, jenž je založen na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti.¹⁶ *Hlava první – Základní ustanovení* – vymezuje podstatu a zásady nově vzniklého demokratického státu, upravuje státní moc (dělbá moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní), lidská práva, hranice státu, státní občanství, hlavní město či státní symboly. Zakotvuje nadřazenost mezinárodních smluv nad českými zákony.

Hlava druhá až čtvrtá jsou věnovány úpravě pravomocí jednotlivých složek státní moci, z nichž *Hlava druhá – Moc zákonodárná* – se zabývá Parlamentem, který stanovuje jako dvoukomorový, skládající se z Poslanecké sněmovny a Senátu. Dále definuje obecné náležitosti týkající se Parlamentu, podmínky a charakter voleb do jeho obou komor, práva a povinnosti poslanců a senátorů. Zdůrazňuje platnost zásady inkompatibility¹⁷ a přibližuje podmínky schvalování zákonů. *Hlava třetí – Moc výkonná* – má dvě části. První stanovuje za formální hlavu státu prezidenta, který není z výkonu své funkce odpovědný, a zabývá se jeho volbou a pravomocemi. Druhá se věnuje vládě, jakožto vrcholnému orgánu výkonné moci, jež je ale odpovědná Poslanecké sněmovně, která jí může vyslovit nedůvěru. *Hlava čtvrtá – Moc soudní* – se zprvu věnuje Ústavnímu soudu, který má na starosti ochranu ústavnosti, poté čtyřstupňové soustavě soudů, kterou tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy, jež rozhodují o vině a trestu za spáchané činy. Důraz je kladen na nezávislost soudů.

Hlava pátá – Nejvyšší kontrolní úřad – definuje tento úřad jako nezávislý orgán, který vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. V čele stojí prezident, který je spolu s viceprezidentem jmenován prezidentem republiky na návrh Poslanecké sněmovny. *Hlava šestá – Česká národní banka* – představuje ČNB

---

¹⁵ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>)

¹⁶ Tamtéž, *Preamble*.

¹⁷ Neslučitelnost funkcí

jako ústřední banku státu, jejímž hlavním cílem je pečovat o cenovou stabilitu. V jejím čele stojí guvernér, kterého do funkce jmenuje prezident republiky. *Hlava sedmá – Územní samospráva* – člení Českou republiku na obce (základní územní samosprávné celky) a kraje (vyšší územní samosprávné celky). Oba tyto druhy samosprávných celků spravují zastupitelstva volená na čtyřletá funkční období, mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Mezi pravomoci zastupitelstev patří například vydávání obecně závazných vyhlášek. *Hlava osmá – Přejídná a závěrečná ustanovení* – mění „Českou národní radu“ na „Poslaneckou sněmovnu“, zřizuje „Prozatímní Senát“ do doby zvolení nového „Senátu“. Definuje také obsah ústavního pořádku a datum účinnosti této Ústavy. Od svého počátku byla tato Ústava novelizována již osmkrát.¹⁸

1.3 Česká úprava legislativní moci

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, v České republice náleží legislativní moc dvoukomorovému Parlamentu, což je zakotveno v Hlavě druhé Ústavy. Činnost a pravomoci Parlamentu jsou však dále rozvedeny dalšími prováděcími zákony, jako např. zákonem o sídle Parlamentu, volebním zákonem, zákony o jednacích řádech (zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, zákon o jednacím řádu Senátu) či zákonem o střetu zájmu, které jsou pro řádné fungování zákonodárné moci nezbytné.¹⁹ Tuto podkapitolu tedy rozdělím do čtyř částí. V první se budu zabývat obecnou úpravou legislativní moci v České republice, v následujících dvou přiblížím činnost a postavení jednotlivých komor. Poslední část budu věnovat samotnému legislativnímu procesu, jeho popisu a jeho výsledkům v podobě jednotlivých právních předpisů.

1.3.1 Obecná úprava

a) Volby do jednotlivých komor Parlamentu

Volby do obou parlamentních komor – Poslanecké sněmovny i Senátu – se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, avšak odlišným volebním systémem. *Poslanci* jsou voleni ve 14 volebních krajích poměrným volebním systémem, v němž jsou voleny celé kandidátské listiny a poslanecké

---

¹⁸ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>)

¹⁹ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 155.

mandáty jsou následně rozděleny podle procent získaných hlasů. Uplatňuje se 5% uzavírací klauzule. Mandát poslanců je čtyřletý. Aktivní volební právo mají občané od 18 let, pasivní pak od 21. *Senátoři* jsou voleni ve dvoukolovém většinovém volebním systému, v němž je vybírán pouze jediný kandidát a v jehož prvním kole získává mandát pouze ten kandidát, který obdrží nadpoloviční většinu hlasů. Pokud se tak nestane, koná se kolo druhé, v němž je zvolen jeden ze dvou nejúspěšnějších kandidátů prvního kola. Mandát senátorů je šestiletý. Aktivní volební právo mají občané stejně jako u voleb do PS od 18 let, pasivní je však od 40.²⁰ Všemi těmito zmíněnými odlišnostmi ve volbách do jednotlivých komor je zajištěno, že nevzniknou dvě komory, které budou zrcadlově stejné, ale budou reprezentovat odlišné názory.²¹

b) Slib poslance a senátora

Jak poslanec, tak senátor skládá na první schůzi své komory, které se zúčastní, slib, jenž zní: „Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj mandát budu vykonávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“²²

c) Mandát poslance a senátora

Poslanec ani senátor nemůže být ze své funkce odvolán. Jejich mandát může zaniknout pouze „odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou, uplynutím volebního období, vzdáním se mandátu, ztrátou volitelnosti, u poslanců rozpuštěním Poslanecké sněmovny“ či „vznikem neslučitelnosti funkcí podle čl. 22“²³ (blíže viz níže zásada inkompatibility).

d) Složení Poslanecké sněmovny a Senátu

Poslanecká sněmovna má 200 poslanců. Senát čítá 81 senátorů, přičemž každé dva roky je obměněna třetina z nich. Obě komory mají své funkcionáře (předseda a místopředsedové) a zřizují jako své orgány výbory a komise. Orgány PS jsou „výbory Sněmovny“, v jejichž rámci mimo jiné probíhá legislativní proces. Dále jsou to stálé či dočasné „komise Sněmovny“, kterým Sněmovna v rámci své působnosti může stanovit

---

²⁰ BLAHOŽ, J. a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 138, 290-291.

²¹ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 161-162.

²² Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 23.

²³ Tamtéž, čl. 25.

určité úkoly, a „vyšetřovací komise“, kterou Sněmovna může na návrh nejméně jedné pětiny poslanců zřídit pro vyšetření věci veřejného zájmu. Struktura orgánů Senátu je obdobná struktuře orgánů PS.²⁴ Poslanci a senátoři mezi sebou mohou zřizovat „poslanecké“ či „senátorské kluby“, ve kterých se sdružují podle politických stran nebo hnutí.²⁵

e) Zásada inkompatibility

Uvnitř i vně Parlamentu platí zásada inkompatibility, tudíž „nikdo nemůže být současně členem obou komor Parlamentu“ a „s funkcí poslance nebo senátora je neslučitelný výkon úřadu prezidenta republiky, funkce soudce a další funkce, které stanoví zákon.“²⁶ Dnem, kdy se poslanec nebo senátor ujímá jedné z těchto funkcí, zaniká automaticky jeho mandát poslance nebo senátora.²⁷ Poslanec nebo senátor však může být členem vlády, ale pouze tehdy, nemá-li funkci předsedy či místopředsedy PS nebo Senátu či není-li členem parlamentních výborů, vyšetřovací komise nebo komisí.²⁸

f) Imunita poslance a senátora

Poslanci i senátoři disponují určitou imunitou. Nelze je postihnout pro hlasování v PS či Senátu nebo jejich orgánech a nelze je trestně stíhat za projevy učiněné na těchto místech. Podléhají jen disciplinární pravomoci komory, jejímiž jsou členy, a to i v případě přestupků. K samotnému trestnímu stíhání musí dát komora souhlas. Pokud tak neučiní, je trestní stíhání po dobu trvání mandátu poslance či senátora vyloučeno. Ten tedy může být zadržen pouze tehdy, byl-li dopaden in flagranti nebo bezprostředně poté. Komora, jejíž je takto zadržený členem, o tom musí být vyrozuměna a následně rozhodne, zda bude zadržený odevzdán soudu či propuštěn.²⁹

---

²⁴ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 168, 176-178.

²⁵ Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část devátá: poslanecké kluby; Jednací řád Senátu: *Zákon č. 107/1999 Sb. ze dne 11. května 1999 o jednacím řádu Senátu.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.senat.cz/informace/zakon106/zakony/zak107.php>), Část druhá: senátorské kluby.

²⁶ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 21-22.

²⁷ Tamtéž, čl. 22.

²⁸ Tamtéž, čl. 32.

²⁹ Tamtéž, čl. 27.

g) Zasedání komor

Zasedání komor jsou stálá a končí uplynutím jejich volebního období nebo jejich rozpuštěním. V rámci zasedání se konají schůze, které jsou v zásadě veřejné. Zasedání Poslanecké sněmovny po volbách svolává „prezident republiky tak, aby bylo zahájeno nejpozději třicátý den po dni voleb; neučiní-li tak, sejde se Poslanecká sněmovna třicátý den po dni voleb. Zasedání komory může být usnesením přerušeno. Celková doba, po kterou může být zasedání přerušeno, nesmí překročit sto dvacet dnů v roce.“³⁰

h) Jednání Poslanecké sněmovny a Senátu

Poslanecká sněmovna a Senát jednají zpravidla odděleně a při jejich jednání platí daný jednací řád (jednací řád Poslanecké sněmovny či jednací řád Senátu), přičemž „společnou schůzi komor svolává předseda Poslanecké sněmovny“³¹ a „pro jednání společné schůze komor platí jednací řád Poslanecké sněmovny.“³² Pro jednání je rovněž důležité, aby byla daná komora způsobilá se usnášet a plnila tak potřebné kvorum (usnášeníschopnost), ale to jen pokud její členové chtějí při jednání hlasovat.³³ Platí, že: „Komory jsou způsobilé se usnášet za přítomnosti jedné třetiny svých členů.“³⁴ K přijetí usnesení je dále nutná většina, jejíž míra a druh se liší od druhu přijímaného usnesení. Platí, že: „K přijetí usnesení komory je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců nebo senátorů, nestanoví-li Ústava jinak.“³⁵ První část tohoto znění platí ve většině případů. Nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů je potřeba při usneseních jako např. u usnesení o vyhlášení válečného stavu a usnesení o vyhlášení stavu ohrožení státu. Pro usnesení jako například usnesení o návrhu zákona ve znění, ve kterém byl postoupen Senátu, usnesení, kterým PS setrvává na zákonu vráceném prezidentem republiky či usnesení o vyslovení nedůvěry vládě je potřeba pouze nadpoloviční většiny všech poslanců. Výjimkami, kdy je potřeba třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů, jsou

³⁰ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 34, 36.

³¹ Tamtéž, čl. 37.

³² Tamtéž, čl. 37.

³³ PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 409.

³⁴ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 39.

³⁵ Tamtéž, čl. 39.

usnesení o přijetí ústavního zákona a usnesení o schválení mezinárodní smlouvy.³⁶ Hlasování v rámci jednání se rozlišuje na veřejné a tajné. Toto rozdělení a náležitosti hlasování rovněž upravují jednací řády obou komor.³⁷

i) Ne/rozpustitelnost komor

Poslaneckou sněmovnu může za určitých podmínek rozpustit prezident republiky z vlastní iniciativy, a to např. v případě, že „PS nevyslovila důvěru nově jmenované vládě, jejíž předseda byl prezidentem republiky jmenován na návrh předsedy PS.“³⁸ Stejně tak, když se „PS neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona, s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry“, či když „zasedání PS bylo přerušeno po dobu delší, než je přípustné.“³⁹ Prezident republiky může PS rozpustit i na návrh samotné Poslanecké sněmovny, s nímž souhlasila třípětinová většina poslanců. Nerozpustitelnost PS je garantována tři měsíce před skončením jejího volebního období.⁴⁰ Senát je nerozpustitelný. Slouží proto jako zástup PS při jejím rozpuštění nebo krátce po jejím zvolení do té doby, než je schopna se usnášet.⁴¹

1.3.2 Činnost Poslanecké sněmovny a Senátu

Činnost Parlamentu je velmi různorodá. Na některých úkolech se podílejí obě jeho komory současně. Některé jsou ve výlučné pravomoci pouze Poslanecké sněmovny, jiné jsou pak pouze ve výlučné pravomoci Senátu. Z toho důvodu jsem se rozhodla tuto podkapitolu rozdělit na tři následující části.

a) Sdílená činnost Poslanecké sněmovny a Senátu

Nejdůležitější činností obou komor Parlamentu je schvalování zákonů. Nicméně tyto dvě komory spolu sdílí i mnoho dalších pravomocí jako např. dávat souhlas s mezinárodními smlouvami, usnášet se o vyhlášení válečného stavu, usnášet se o vyhlášení stavu ohrožení státu, usnášet se o souhlasu s vysláním ozbrojených sil ČR mimo její území, usnášet se o souhlasu s pobytem ozbrojených sil jiných států na území

---

³⁶ Viz PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státní věda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 410-411.

³⁷ Tamtéž, s. 411.

³⁸ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 35.

³⁹ Tamtéž, čl. 35.

⁴⁰ Tamtéž, čl. 35.

⁴¹ Viz GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 163.

ČR, usnášet se o účasti ČR v obranných systémech mezinárodní organizace, které je ČR členem.⁴² Do roku 2013 patřila mezi jejich společné pravomoci i volba prezidenta republiky.

b) Výlučná činnost Poslanecké sněmovny

Poslanecká sněmovna zejména schvaluje státní rozpočet a státní závěrečný účet, dává souhlas s trestním stíháním poslance, vyslovuje důvěru či nedůvěru vládě, navrhuje prezidentu republiky jmenovat prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, volí a odvolává členy NKÚ a volí veřejného ochránce práv.⁴³ Jednotliví poslanci rovněž mohou prostřednictvím předsedy Poslanecké sněmovny interpelovat vládu, a to buď písemně, přičemž interpelovaní členové vlády disponují lhůtou 30 dnů na odpověď od podání interpelace, nebo ústně, kdy je v každý čtvrtek pro interpelaci vyčleněna určitá doba a vláda rovnou odpovídá.⁴⁴

c) Výlučná činnost Senátu

Senát zejména dává souhlas prezidentu republiky se jmenováním soudců Ústavního soudu, dává souhlas s trestním stíháním senátora a soudce Ústavního soudu, dále se pak usnáší na žalobě proti prezidentu republiky za velezradu a v neposlední řadě navrhuje Poslanecké sněmovně zvolit veřejného ochránce práv.⁴⁵

1.3.3 Postavení Poslanecké sněmovny a Senátu

Protože Česká republika podléhá parlamentnímu ústavnímu systému, postavení obou komor Parlamentu je v rámci její dělby moci zásadní. Parlament provádí kontrolu výkonné moci. Vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně, která jí dává důvěru, ale může jí důvěru i odebrat. Prezident má sice právo vrátit Poslanecké sněmovně přijatý zákon (s výjimkou zákona ústavního), ale jeho veto⁴⁶ Parlament může přehlasovat. Mezi

---

⁴² GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 156-157.

⁴³ Tamtéž, s. 157.

⁴⁴ Tamtéž, s. 171; Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část šestnáctá: interpelace.

⁴⁵ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 157.

⁴⁶ Tzv. suspenzivní právo veta, tj. právo „dočasněho“ veta, které může být za určitých podmínek přehlasováno.

pravomoci prezidenta pak patří i pravomoc Poslaneckou sněmovnu za určitých podmínek rozpustit.⁴⁷

Vzájemné postavení Poslanecké sněmovny a Senátu se vždy liší v závislosti na druhu jejich kompetence, kterou komory v daném okamžiku uplatňují.

Čl. 47 odst. 1 Ústavy říká, že: „Jestliže Senát návrh zákona zamítne, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna znovu. Návrh zákona je přijat, jestliže je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců.“⁴⁸ Tento článek zaručuje Poslanecké sněmovně nejsilnější postavení, které v našem ústavním systému jakýkoli orgán má. Poslanecká sněmovna má rozhodující slovo při přijímání „běžných“ zákonů, jelikož podle tohoto článku může nesouhlasné usnesení Senátu přehlasovat nadpoloviční většinou všech svých členů.⁴⁹

Senát sice nemá v žádné situaci tak výrazné postavení jako Poslanecká sněmovna, hraje však zásadní úlohu při přijímání ústavních zákonů, v tomto případě nemůže být Poslaneckou sněmovnou přehlasován.⁵⁰ Toto postavení mu zaručuje čl. 40 Ústavy, který zní: „K přijetí volebního zákona a zákona o zásadách jednání a styku obou komor mezi sebou jakož i navenek a zákona o jednacím řádu Senátu je třeba, aby byl schválen Poslaneckou sněmovnou a Senátem.“⁵¹

Významnou úlohu má Senát také v případě rozpuštění PS, jelikož má právo přijímat „zákonná opatření ve věcech, které nesou odkladu a vyžadovaly by jinak přijetí zákona.“⁵² To se však netýká „zákonných opatření ve věcech Ústavy, státního rozpočtu, státního závěrečného účtu, volebního zákona a mezinárodních smluv podle čl. 10.“⁵³ Zákonná opatření Senát může přijímat pouze na návrh vlády. Sněmovna je pak musí na své první schůzi schválit, jinak jsou neplatná.⁵⁴ V období, kdy je PS rozpuštěna, má Senát také pravomoc rozhodnout o mimořádných stavech a o souhlasu s pobytem

---

⁴⁷ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), Hlava druhá a třetí.

⁴⁸ Tamtéž, čl. 47.

⁴⁹ Viz PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 391.

⁵⁰ Viz tamtéž, s. 391.

⁵¹ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 40.

⁵² Tamtéž, čl. 33.

⁵³ Tamtéž, čl. 33.

⁵⁴ Tamtéž, čl. 33.

ozbrojených sil jiných států na území ČR. V tomto období má také pravomoc přijmout usnesení o účasti ČR v obranných systémech mezinárodní organizace, které je ČR členem.⁵⁵

Rovnoprávné postavení pak obě komory mají při vyjadřování souhlasu s mezinárodními smlouvami a při přijímání některých dalších rozhodnutí jako např. o mimořádných stavech a o účasti ČR v obranných systémech mezinárodní organizace, o tom blíže v čl. 39 odst. 3 Ústavy: „K přijetí usnesení o vyhlášení válečného stavu a k přijetí usnesení o souhlasu s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky nebo s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky, jakož i k přijetí usnesení o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem, je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů.“ a v odst. 4 téhož článku: „[...] k ratifikaci mezinárodní smlouvy uvedené v čl. 10a odst. 1 je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů.“⁵⁶

1.3.4 Legislativní proces

Přijímání zákonů je základní funkcí Parlamentu a společnou pravomocí obou jeho komor. Zákony lze pak obecně charakterizovat jako „významná rozhodnutí celostátní (celonárodní) povahy, jež jsou pro všechny instituce i osoby v zemi závazná a jež jsou přijímána lidem voleným zákonodárným sborem [...]“.⁵⁷ Obecné podmínky legislativního procesu jsou zakotveny v článcích 41 až 52 (Hlavy druhé) Ústavy. Podrobné podmínky jednání upravují jednací řády obou komor.

Existují tři základní druhy legislativního procesu – „běžný legislativní proces“, ve kterém jsou přijímány „běžné“ zákony a na němž se podílejí obě komory Parlamentu (Poslanecká sněmovna v něm má však silnější postavení, jelikož může pozměňovací návrhy či veto Senátu přehlasovat), „legislativní proces s rovnoprávným postavením komor“, v jehož rámci jsou přijímány ústavní a volební zákony či mezinárodní smlouvy a kde obě komory mají v rozhodování rovné postavení a „legislativní proces v jedné

---

⁵⁵ PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 392.

⁵⁶ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 39.

⁵⁷ KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států*. 1. vydání. Praha: Linde, 1996, s. 345.

komoře“, který je vyhrazen přijímání zákona o státním rozpočtu a který projednává a schvaluje pouze Poslanecká sněmovna.⁵⁸ Vzhledem k prostorovému omezení vyplývajícimu z charakteru bakalářské práce se zde budu zabývat pouze přijímáním návrhů běžných a ústavních zákonů, které jsou v praxi nejčastější.

a) Popis legislativního procesu

Legislativní proces lze rozdělit do čtyř fází – zákonodárná iniciativa, projednání návrhu zákona, schválení návrhu zákona a vyhlášení zákona.⁵⁹

1. Zákonodárná iniciativa

Zákonodárná iniciativa přísluší poslanci, skupině poslanců, Senátu jako celku, vládě a zastupitelstvům vyššího územního samosprávného celku (tj. krajům), přičemž vládní návrh zákona je v praxi nejčastější. Návrh zákona musí mít písemnou formu, musí obsahovat důvodovou zprávu a další náležitosti, které stanovuje jednací řád PS. Jednací řád PS rovněž dává možnost navrhovateli vzít návrh zákona zpět, ale to pouze do zahájení rozpravy ve třetím čtení návrhu. Poté může být takový návrh vzat zpět jen se souhlasem Sněmovny. Návrh zákona je předložen předsedovi Sněmovny, který ho postoupí organizačnímu výboru. Pokud navrhovatelem zákona není vláda, předseda Sněmovny ji požádá, aby k návrhu do 30 dnů vyjádřila své stanovisko, které je případně poté zařazeno do návrhu pořadu schůze Sněmovny.⁶⁰ Obecně však platí, že má vláda právo vyjádřit se ke všem návrhům zákonů.⁶¹ Návrh zákona včetně stanoviska vlády musí být doručen poslancům a poslaneckým klubům nejdéle 10 dnů před prvním čtením.⁶²

---

⁵⁸ Viz PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 438-439.

⁵⁹ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektum, 2002, s. 184.

⁶⁰ Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část dvacátá: jednání o návrzích zákonů.

⁶¹ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 44.

⁶² Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část dvacátá: jednání o návrzích zákonů.

2. Projednání návrhu zákona⁶³

Návrh zákona projednává nejprve Poslanecká sněmovna. V rámci projednání dochází ke trojímu čtení.

Prvé čtení — návrh uvede navrhovatel a koná se *obecná rozprava* o návrhu, v jehož rámci vystupují poslanci a vyjadřují k němu svůj názor. S návrhem zákona může být za určitých podmínek (a na návrh na vyslovení „souhlasu již v prvním čtení“) vyjádřen souhlas již v tomto čtení (netýká se to však návrhu ústavního zákona), následně se koná *podrobná rozprava*, ve které nejsou pozměňovací návrhy přípustné, a hlasování. Pokud k návrhu na vyslovení „souhlasu v prvním čtení“ nedojde, usnází se Sněmovna po skončení rozpravy o zamítnutí návrhu nebo o jeho vrácení navrhovateli k dopracování. Nerozhodne-li se tak, je návrh přikázán usnesením Sněmovny garančnímu výboru nebo i dalším výborům, a to podle návrhu organizačního výboru, předsedy Sněmovny nebo některého z poslanců. Výbor má na projednání 60 dnů. Tato lhůta může ale být za určitých podmínek prodloužena či zkrácena. Ostatní výbory či poslanci mohou vyjádřit své stanovisko ke každému návrhu zákona.

Druhé čtení — druhé čtení má dvě části. V části první dochází k samotnému projednání návrhu zákona v garančním výboru (nebo ve výborech). Po projednání výbor předloží předsedovi Sněmovny usnesení, ve kterém se vyjádří buď pro přijetí zákona nebo navrhne změny či doplnění návrhu zákona. Návrh zákona je opět uveden navrhovatelem, o návrhu se koná *obecná rozprava*, po které může Sněmovna návrh zákona vrátit garančnímu výboru k novému projednání (nebo návrh zákona zamítnout). Pokud se tak nestane, koná se *podrobná rozprava*. Během ní jsou podávány pozměňovací návrhy nebo návrhy na zamítnutí návrhu zákona. Sněmovna tak může opět rozhodnout o vrácení návrhu zákona výboru k novému projednání nebo návrh zákona zamítnout.

Třetí čtení — koná se opět rozprava, ve které lze tentokrát navrhnout pouze změny týkající se např. legislativně technických a gramatických chyb, které vyplývají z přednesených pozměňujících návrhů. Sněmovna poté hlasuje o finálních

---

⁶³ Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část dvacátá: jednání o návrzích zákonů; GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 185-186.

pozměňovacích návrzích a usnese se, zda vyslovuje souhlas s takovýmto návrhem zákona. Následuje třetí fáze legislativního procesu.

3. Schválení návrhu zákona

Jestliže je návrh zákona Poslaneckou sněmovnou schválen, je bez zbytečného odkladu postoupen Senátu. Předseda Senátu jej postoupí organizačnímu výboru a rozešle všem senátorům a senátorským klubům. Senát má 30 dnů na to se o tomto návrhu usnést. K projednání návrhu mohou být přizváni odborníci z různých oborů. Nejprve se koná opět *obecná rozprava*, ve které se návrh zákona projednává jako celek včetně navrhovaných změn. Poté dochází k *podrobné rozpravě*, ve které lze posuzovat návrh zákona po jednotlivých částech a podávat k němu pozměňovací návrhy. Senát může v obou těchto částech tento návrh schválit, zamítnout, nebo vrátit Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, anebo vyjádřit vůli nezabývat se jím (návrh zákona je tak přijat).⁶⁴

Pokud se Senát do 30 dnů nevyjádří, je návrh zákona přijat. Jestliže Senát návrh zákona zamítne, hlasuje o něm PS znovu a návrh je přijat, pokud je schválen nadpoloviční většinou všech poslanců. Je-li Poslanecké sněmovně návrh vrácen s pozměňovacími návrhy, hlasuje o něm PS v takovémto znění znovu. Vysloví-li Sněmovna souhlas s návrhem Senátu, je návrh zákona přijat; pokud ho ale neschválí, hlasuje o návrhu ve znění, ve kterém byl postoupen Senátu a návrh je pak přijat nadpoloviční většinou všech poslanců.⁶⁵

Obecně platí, že „běžné“ zákony jsou přijímány nadpoloviční většinou přítomných poslanců nebo senátorů, tj. prostou většinou, a ústavní zákony třípětinovou většinou všech poslanců a třípětinovou většinou přítomných senátorů, tj. kvalifikovanou většinou.⁶⁶

---

⁶⁴ Jednací řád Senátu: *Zákon č. 107/1999 Sb. ze dne 11. května 1999 o jednacím řádu Senátu*. (získáno 27. března 2017 z <http://www.senat.cz/informace/zakon106/zakony/zak107.php>), Část sedmá: jednání o návrzích zákonů.

⁶⁵ Tamtéž, Část sedmá: jednání o návrzích zákonů; Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část dvacátá: jednání o návrzích zákonů.

⁶⁶ GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 187.

Každý přijatý zákon musí podepsat předseda Poslanecké sněmovny, prezident republiky a předseda vlády.⁶⁷ Prezident republiky má právo přijatý zákon Poslanecké sněmovně vrátit do 15 dnů ode dne, kdy mu byl postoupen. Sněmovna o návrhu hlasuje znovu a návrh zákona je přijat nadpoloviční většinou všech poslanců.⁶⁸

4. Vyhlášení zákona

Zákon je vyhlášen vydáním ve Sbírce zákonů a účinnosti nabývá do 15 dnů po svém zveřejnění, není-li uvedeno jinak.⁶⁹ Kdykoli poté může Ústavní soud zákon či jiné právní předpisy a ustanovení zrušit, nejsou-li v souladu s Ústavou.⁷⁰

b) Výsledky legislativního procesu

V rámci legislativního procesu v Parlamentu mohou být tedy přijímány jak ústavní zákony, tak „běžné“ zákony a zákonná opatření Senátu. Mezi právní předpisy České republiky se však řadí i nařízení vlády nebo vyhlášky ministerstev a ostatních ústředních správních orgánů. Tato nařízení a vyhlášky ale podléhají svým vlastním legislativním pravidlům i jednacímu řádu, stejně tak jako obecně závazné vyhlášky a nařízení obcí a krajů. Jednání o těchto právních předpisech neprobíhá v rámci Poslanecké sněmovny ani Senátu.⁷¹

Ústavní zákony

Ústavní zákony jsou předpisy nejvyšší právní síly, které mění či doplňují Ústavu. K jejich přijetí je potřeba kvalifikované většiny, tj. třípětinové většiny všech *poslanců* a třípětinové většiny přítomných *senátorů*. Obě komory jsou tedy v přiměřeně rovném postavení.⁷²

---

⁶⁷ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 51.

⁶⁸ Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* (získáno 27. března 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>), Část dvacátá: jednání o návrzích zákonů.

⁶⁹ Viz GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, s. 189.

⁷⁰ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 87.

⁷¹ Viz PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 468.

⁷² Viz tamtéž, s. 410-411.

Zákony a zákonná opatření Senátu

Zákony jsou obecně závaznými právními předpisy, které přijímají *komory Parlamentu* v nerovném postavení (Senát má nižší postavení, viz předchozí podkapitola). Jsou podřízeny ústavním zákonům, ale nadřazeny podzákonným předpisům (vyhláškám a nařízením).

Zákonná opatření *Senátu* mohou být přijata pouze v případě rozpuštění PS. Tehdy má Senát právo na návrh vlády přijímat „zákonná opatření ve věcech, které nesnou odkladu a vyžadovaly by jinak přijetí zákona.“⁷³

Nařízení vlády

Nařízení vlády patří mezi podzákonné právní předpisy, tzv. prováděcí právní předpisy, neboť jím *vláda* provádí zákon.⁷⁴ Tato pravomoc vlády je zakotvena v Ústavě: „K provedení zákona a v jeho mezích je vláda oprávněna vydávat nařízení. Nařízení podepisuje předseda vlády a příslušný člen vlády.“⁷⁵ Schvalování těchto nařízení se řídí Legislativními pravidly vlády a jednacím řádem vlády.⁷⁶ Parlament tedy do této pravomoci vlády nijak nezasahuje. Avšak tato nařízení vlády nám poslouží ke komparativní analýze, kterou se budu zabývat v kapitole třetí.

---

⁷³ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 33.

⁷⁴ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 217.

⁷⁵ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 78.

⁷⁶ *Jednací řád vlády: Vláda České republiky: Jednací řád vlády* (získáno 24. dubna 2017 z <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/jednaci-rad-vlady-91200/>), čl. II, odst. 8.

2 Francouzská republika

V následující kapitole se budu věnovat ústavní úpravě legislativní moci ve Francouzské republice. Struktura této kapitoly bude totožná se strukturou kapitoly první, která se věnuje stejnému tématu z pohledu České republiky. Téma tedy opět uvedou první dvě podkapitoly, ve kterých stručně přiblížím historický vývoj francouzských ústavních zákonů a představím současnou strukturu a obsah francouzské ústavy. Ve třetí podkapitole se zaměřím na samotný popis francouzské úpravy legislativní moci, a to včetně podrobného popisu legislativního procesu a jeho výsledků.

2.1 Historický vývoj francouzských ústavních zákonů

Kořeny pro vznik první novodobé ústavy jsou spojeny již s rokem 1789 a Francouzskou revolucí, která představovala jak revoluci politickou a s ní spojený konec absolutistické monarchie, tak revoluci sociální, jež ukončila hierarchizování francouzské společnosti na tři stavy – kněží, šlechtu a třetí stav⁷⁷ – a přinesla Deklaraci práv člověka a občana.⁷⁸

Prvním symbolickým datem vedoucím k počátku *konstituční monarchie* ve Francii byl 5. květen 1789, kdy byly po mnoha letech za účelem zdanění privilegovaných stavů a následného vzkříšení státu, jehož hospodářská situace byla velmi špatná a jemuž hrozil státní bankrot, opět svolány generální stavy (*États généraux*⁷⁹). Dne 17. června téhož roku se třetí stav prohlásil Národním shromážděním (*Assemblée nationale*) a přiznal si pravomoc schvalovat daně, což mu zaručilo určitou míru politické autority. Dále členové Národního shromáždění složili přísahu, že se nerozejdou, dokud Francie nebude mít ústavu, což také dodrželi. Dne 9. července tak vzniklo Ústavodárné národní shromáždění (*Assemblée nationale constituante*), které nejprve v srpnu 1789 jako součást budoucí ústavy vydalo Deklaraci práv člověka a občana (*Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*) a 3. září 1791 pak samotnou ústavu jakožto vůbec první ústavu Francie. Tu pod nátlakem podepsal i samotný král. Při příležitosti tvorby ústavy bylo se souhlasem krále Ludvíka XVI. odhlasováno, že členové parlamentu budou mít pravomoc

---

⁷⁷ Fr. „le tiers état“, tzv. třetí stav, je označení pro neprivilegovaný stav ve Francii před Revolucí, který zahrnoval všechny poddané.

⁷⁸ Viz GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 475.

⁷⁹ Poradní sbor krále, který reprezentoval všechny tři dotčené stavy.

tvořit zákony, přičemž král bude disponovat suspenzivním právem veta.⁸⁰ Tato ústava tak zřídila prezidentský politický systém, v jehož rámci rozdělila státní moc na moc výkonnou (v čele s králem) a moc zákonodárnou (tvořenou jednokomorovým parlamentem). Národní shromáždění bylo nerozpustitelné a poslanci byli voleni nepřímou volbou na dva roky. Ministry jmenoval král, kterému oni také odpovídali.⁸¹

Po přijetí této ústavy však následovalo dlouhé období, ve kterém se střídaly různé politické režimy, a to na pozadí různých revolucí, státních převratů či zásahů ze zahraničí.⁸²

V roce 1792 je král kvůli dohodě s nepřítelem ze svých funkcí sesazen.⁸³ K moci se dostávají jakobíni, je vyhlášena *První republika* a následující rok je přijata nová „jakobínská ústava“. Moc zákonodárná i výkonná je v rukou Národního konventu (*Convention nationale*). Mimo jiné tato ústava zavedla i občanská práva Francouzům od 21 let a přímé volby. V roce 1794 jsou ale jakobíni svrženi a následující rok je stále v rámci první republiky přijata „thermidorská ústava“, která stanovuje dvoukomorový parlament tvořený Radou starších (*Conseil des Anciens*) a Radou 500 (*Conseil des Cinq-Cents*). Tyto komory ale neměly rovné pravomoci. O návrzích zákonů hlasovala Rada 500 a Rada starších mohla návrh zákona odhlasovaný Radou 500 pouze schválit nebo zamítnout, nemohla však tento návrh pozměnit. Moc výkonná nebyla v rukou prezidenta, ale kolegiálního orgánu nazývaného Direktorium (*Directoire*), jenž byl složen z pěti direktorů (*directeurs*) a kterému podléhali ministři. Role parlamentu byla tedy v této ústavě oslabena, ministři nebyli odpovědní parlamentu, a naopak role vlády byla posílena. V roce 1799 došlo k dalšímu státnímu převratu, vlády se chopili tři konzulové a vychází nová ústava. První konzul (Napoleon Bonaparte) jmenoval Státní radu (*Conseil d'État*), která byla poradním orgánem a vypracovávala spolu s vládou tvořenou třemi konzuly návrhy zákonů. O těchto návrzích pak hlasoval Tribunát (*Tribunat*) spolu se Zákonodárným sborem (*Corps législatif*), ale ani jeden z těchto orgánů neměl právo předkládat pozměňovací návrhy.⁸⁴

---

⁸⁰ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 477-478.

⁸¹ Tamtéž, s. 489.

⁸² Tamtéž, s. 479.

⁸³ Tamtéž, s. 489.

⁸⁴ Tamtéž, s. 493-495; KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 65.

Roku 1804 byl Napoleon prohlášen Senátem (*Sénat*), který mu sloužil k jeho osobním zájmům, za císaře, což dalo vzniknout *Prvnímu císařství* a Napoleonově diktatuře. Byl zrušen Tribunát a Senát se stal orgánem, který měl na starosti ochranu ústavnosti. Napoleonova diktatura však roku 1814 skončila a postupně byl obnoven parlamentní režim. Zákonodárná moc byla rozdělena do rukou volené Poslanecké sněmovny (*Chambre des députés*) a jmenované Panské sněmovny (*Chambre haute*).⁸⁵

V tentýž rok byla na základě oktrojované ústavy obnovena *monarchie*. Zákonodárnou moc představovala volená Poslanecká sněmovna (*Chambre des députés*) a králem jmenovaná Pairská sněmovna (*Chambre des pairs*). Ministři byli jmenováni králem a odpovědni parlamentu. Král měl v případě nutnosti a zájmu státní bezpečnosti pravomoc přijímat nařízení (*ordonnances*). Kvůli několika takovýmto nařízením krále Karla X., které potlačily svobodu tisku a snížily počet poslanců, vypukla revoluce, král odešel do exilu a byla nastolena vláda krále Ludvíka Filipa Orleánského. Za vlády tohoto krále byla posílena pravomoc Poslanecké sněmovny a zrušena dědičnost pairů, tj. čestných titulů propůjčovaných králem členům nejvyšší šlechty.⁸⁶

Po svržení království v listopadu 1848 byla přijata nová ústava zakládající *Druhou republiku*. Byl v ní zrušen trest smrti v případě politických zločinů a otroctví. Národní shromáždění bylo jednokomorové a volené přímo ve všeobecných volbách na dobu tři let. Taktéž prezident byl volen ve všeobecných volbách (na čtyři roky) a ze své funkce nebyl odpovědný. Ministři byli prezidentem jmenováni a mohli jím být i odvoláni, ale odpovídali Národnímu shromáždění. V prosinci 1851 však prezident Ludvík Napoleon Bonaparte provedl státní převrat, rozpustil Národní shromáždění a prodloužil funkční období prezidenta na 10 let.⁸⁷

Už v lednu následujícího roku však byla vydána nová ústava a vyhlášeno *Druhé císařství* (Napoleon III). Legislativní moc byla v rukou Státní rady, která byla jmenována císařem a vypracovávala z jeho iniciativy návrhy zákonů, a Zákonodárného sboru, který

---

⁸⁵ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 495; KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 66.

⁸⁶ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 496-498; KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 66.

⁸⁷ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 508-509; KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 66.

byl volen občany, avšak neměl zákonodárnou iniciativu. Byl ustanoven i Senát, který byl jmenovaný císařem, a vláda, která nebyla odpovědná parlamentu. V dubnu 1870 byla přijata nová ústava, která zavedla odpovědnost vlády parlamentu a rozšířila práva obou komor.⁸⁸

Po svržení císařství a vyhlášení *Třetí republiky* na základě další nové ústavy z roku 1875 postupně rostly pravomoci zákonodárné moci. Ta byla rozdělena mezi Poslaneckou sněmovnu (*Chambre des députés*) a Senát (*Sénat*), kteří měli při hlasování o zákonech rovnocenné postavení. Postavení prezidenta sláblo. Během druhé světové války však byla veškerá moc svěřena do rukou předsedy vlády Pétaina a parlament se mohl scházet pouze s jeho svolením. V reakci na tuto situaci byl v zahraničí ustanoven Národní výbor svobodné Francie (později v čele s Charlesem de Gaullem).⁸⁹

Po konci druhé světové války bylo zvoleno Ústavodárné shromáždění a přijata ústava *Čtvrté republiky*, která do fr. ústav navrátila Deklaraci práv člověka a občana a taktéž sociální práva. Na jejím základě byl dále zřízen dvoukomorový parlament, jehož komory, opět nazývané Národní shromáždění (*Assemblée nationale*) a po Senátu nastupující Rada republiky (*Conseil de la République*), však nebyly v rovném postavení (Národní shromáždění mohlo zákon přijmout i přes nesouhlas Rady republiky). Novela z roku 1954 postavení Rady republiky mírně posílila, neboť umožnila počátek zákonodárné procedury v kterékoli parlamentní komoře.⁹⁰

V roce 1958, kdy došlo k vojenskému puči v Alžírsku a na Korsice, byl jmenován premiérem Charles de Gaulle. Ten vytvořil ústavu *Páté republiky* následně schválenou referendem, která radikálně změnila stávající parlamentní ústavní systém na poloprezidentský a která platí dodnes.⁹¹

V historickém ústavním vývoji Francouzské republiky lze z počátku spatřovat silné postavení krále a později prezidenta, postupně narůstající postavení parlamentu, a dnes i opětovné, výrazné postavení prezidenta, čímž se vzájemné postavení prezidenta a parlamentu v rámci politických systémů daných zemí, tj. České a Francouzské republiky, značně liší.

---

⁸⁸ KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 66-67.

⁸⁹ Tamtéž, s. 67-68.

⁹⁰ Tamtéž, s. 68; GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 531.

⁹¹ KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 69-70.

2.2 Struktura a obsah ústavy Francouzské republiky

Ústava Francouzské republiky, oficiálním názvem Ústava ze 4. října 1958, upravuje vzájemné vztahy orgánů veřejné moci a jejich základní pravomoci a spolu s Deklarací práv člověka a občana z roku 1789, s preambulí ústavy z roku 1946 a s Chartou o životním prostředí z roku 2004 tvoří nejdůležitější složku francouzského ústavního pořádku. Ten je dále tvořen dalšími ústavními předpisy jako „Základními zásadami uznávané zákony republiky“⁹² vzešlé z judikatury Ústavní rady (*Conseil constitutionnel*) a dalšími ústavními zásadami a cíli.⁹³ Účinnosti Ústava nabyla spolu se vznikem Páté republiky dnem 4. října 1958.

Ústava ze 4. října 1958 (dále jen Ústava) je tvořena preambulí a 16 hlavami, které obsahují 89 článků. Deklarace práv člověka a občana, preambule ústavy z roku 1946 a Charta o životním prostředí z roku 2004, na které odkazuje Preambule Ústavy, tvoří samostatnou součást ústavního pořádku Francouzské republiky.⁹⁴

Úvodní částí je *Preambule (PREAMBULE)*, ve které se Francouzská republika hlásí k lidským právům a zásadám národní svrchovanosti. Odvolává se na Deklaraci práv člověka a občana, preambuli ústavy z roku 1946 a Chartu o životním prostředí z roku 2004. Prezentuje se jako světská, demokratická a sociální republika, která zaručuje rovnost občanů před zákonem bez rozdílu původu, rasy nebo náboženství. *Hlava I: O svrchovanosti (Titre premier: De la souveraineté)* – vymezuje jazyk republiky, státní symboly a základní zásady republiky. Garantuje původ svrchovanosti v lidu, všeobecné, rovné a tajné volby a právo svobodně vytvářet politické strany.

Hlava druhá až šestá jsou věnovány úpravě výkonné a zákonodárné moci, z nichž *Hlava II: Prezident republiky (Titre II: Le Président de la République)* – se věnuje prezidentovi jako hlavě státu, která není ze své funkce odpovědná (mimo velezrady) a která dohlíží na dodržování ústavnosti a zajišťuje řádný chod orgánů veřejné moci. *Hlava II* se poté zabývá volbou prezidenta a jeho pravomocemi. *Hlava III: Vláda (Titre III: Le Gouvernement)* – se zabývá vládou, jakožto orgánem, který řídí politiku státu, správu a ozbrojené síly, a je odpovědný Parlamentu. Zaručuje inkompatibilitu člena vlády

---

⁹² Fr. Principes fondamentaux reconnus par les lois de la République

⁹³ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>); LARIŠOVÁ, M. *Le français pour les juristes*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2006, s. 123 a 139.

⁹⁴ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>)

s výkonem poslance či senátora a dalšími funkcemi. *Hlava IV: Parlament (Titre IV: Le Parlement)* – stanovuje dvoukomorový Parlament, který se skládá z Národního shromáždění a Senátu, hlasuje o zákonech a kontroluje činnost vlády. Dále definuje charakter voleb do jednotlivých komor Parlamentu, odkazuje na organický zákon⁹⁵, který upravuje podmínky voleb a přibližuje zásadu inkompability. Zabývá se imunitou poslanců a senátorů a schůzí komor. *Hlava V: Vztahy mezi Parlamentem a vládou (Titre V: Des rapports entre le Parlement et le Gouvernement)* – přibližuje pravomoci Parlamentu a vlády, vymezuje jejich vzájemné vztahy a popisuje podmínky schvalování zákonů. *Hlava VI: Mezinárodní smlouvy a dohody (Titre VI: Des traités et accords internationaux)* – dává prezidentovi právo sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy a dohody. Upravuje náležitosti jednání a ratifikaci mezinárodních smluv.

Hlava VII: Ústavní rada (Titre VII: Le Conseil constitutionnel) – představuje Ústavní radu jako orgán, který má na starosti např. kontrolu řádného průběhu prezidentských voleb, referenda a vyhlášení jejich výsledků. Dále stanovuje povinnost předložit všechny organické zákony před jejich vyhlášením Ústavní radě, která se vysloví o jejich ústavnosti. *Hlava VIII: O moci soudní (Titre VIII: De l'autorité judiciaire)* – garantuje nezávislost soudní moci, která je v rukou Nejvyšší soudcovské rady (*Conseil supérieur de la magistrature*), jejíž členové⁹⁶ jsou jmenováni doživotně. Přibližuje jejich pravomoci, složení a jmenování. *Hlava IX: Nejvyšší soud (Titre IX: La Haute Cour)* – zřizuje Nejvyšší soud, který mimo jiné soudí prezidenta v případě velezrady. *Hlava X: O trestní odpovědnosti členů vlády (Titre X: De la responsabilité pénale des membres du Gouvernement)* – ustanovuje trestní odpovědnost členů vlády za činy, kterých se dopustili při výkonu své funkce, a taktéž ustanovuje Soudní dvůr republiky (*Cour de justice de la République*), který je za tyto činy soudí. *Hlava XI: Hospodářská, sociální a environmentální rada (Titre XI: Le Conseil économique, social et environnemental)* – zřizuje CESE jako konzultační orgán vlády, který má právo vyjadřovat se k otázkám v oblasti hospodářství, sociálních věcí a životního prostředí.

Hlava XII: Územní samosprávné celky (Titre XII: Des collectivités territoriales) – člení Francouzskou republiku na obce, departementy, regiony, území se zvláštním statutem a zámořské územní samosprávné celky se zvláštním statutem. Všechny tyto celky se spravují samy prostřednictvím svých zvolených rad. Zámořská území podléhají

---

⁹⁵ Zákon provádějící ústavní principy

⁹⁶ Fr. Magistrats du siège

s ohledem na jejich zvláštní zájmy zvláštní organizaci. *Hlava XIII: Přejídná ustanovení o Nové Kaledonii (Titre XIII: Dispositions transitoires relatives à la Nouvelle-Calédonie)* – definuje zvláštní právní předpisy o statutu Nové Kaledonie⁹⁷. *Hlava XIV: O frankofonii a asociačních dohodách (Titre XIV: De la francophonie et des accords d'association)* – poukazuje na podílení se Francouzské republiky na rozvoji solidarity a spolupráce mezi státy a národy, kteří spolu sdílejí francouzský jazyk, a umožňuje uzavřít dohody se státy, které se k Francouzské republice chtějí přidružit, aby rozvíjely vlastní civilizaci. *Hlava XV: O Evropské unii (Titre XV: De l'Union européenne)* – zakotvuje postavení právních norem Evropské unie ve francouzském právním řádu. *Hlava XVI: O revizi Ústavy (Titre XVI: De la révision)* – umožňuje změnu Ústavy s výjimkou změny týkající se územní celistvosti nebo změny republikánské formy vlády.⁹⁸ Od svého přijetí byla tato Ústava novelizována již čtyřicetkrát.

2.3 Francouzská úprava legislativní moci

Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, ve Francouzské republice náleží legislativní moc dvoukomorovému Parlamentu, což je zakotveno v Hlavě IV Ústavy. Činnost a pravomoci Parlamentu jsou však dále rozvedeny v Hlavě V Ústavy a dalšími prováděcími zákony, např. typu organických zákonů, nebo některými ústavními zákony, volebním řádem či jednacími řády obou parlamentních komor (jednací řád Národního shromáždění, jednací řád Senátu).⁹⁹ Tuto podkapitolu stejně jako v případě České republiky rozdělím do čtyř částí. V první se tedy budu zabývat obecnou úpravou legislativní moci ve Francouzské republice, v následujících dvou přiblížím činnost a postavení jednotlivých komor. Poslední část budu věnovat samotnému legislativnímu procesu, jeho popisu a jeho výsledkům v podobě jednotlivých právních předpisů.

2.3.1 Obecná úprava

a) Volby do jednotlivých komor Parlamentu

Volby do jednotlivých parlamentních komor Francie se konají tajným hlasováním na základě všeobecného a rovného práva v odlišném volebním systému. *Poslanci* jsou voleni v přímých volbách v rámci volebních obvodů dvoukolovým většinovým volebním

---

⁹⁷ Území se zvláštním statutem

⁹⁸ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>)

⁹⁹ Viz tamtéž.

systemem a jejich mandát je pětiletý. Aktivní i pasivní volební právo mají občané od 18 let. *Senátoři* jsou voleni v nepřímých volbách poměrným volebním systémem kolegiem volitelů¹⁰⁰. Tyto volby jsou taktéž dvoukolové. V jejich prvním kole je zvolen kandidát s nadpoloviční většinou hlasů, v opačné případě se koná kolo druhé, ve kterém je zvolen jeden ze dvou nejúspěšnějších kandidátů prvního kola. Mandát senátorů je šestiletý (před r. 2004 devítiletý). Pasivní volební právo mají občané od 24 let. Společně s poslanci i senátory jsou voleni jejich náhradníci¹⁰¹, kteří je v případě potřeby nahradí (viz níže „Mandát poslance a senátora“).¹⁰²

b) *Slib poslance a senátora*

Francouzští poslanci ani senátoři při svém uvedení do funkce slib neskládají.¹⁰³

c) *Mandát poslance a senátora*

Mandát poslance nebo senátora může zaniknout úmrtím, jmenováním do Ústavní rady či výkonem dočasného posláni (překračujícího šest měsíců), které jim svěřila vláda. V těchto případech nastupuje za poslance či senátora jeho náhradník. Dále může mandát zaniknout vzdáním se mandátu, kdy jsou vyhlášeny doplňkové volby. V případě vzniku neslučitelnosti funkcí (např. jmenováním do vlády) dochází k přerušení jeho mandátu jako poslance či senátora, a to po dobu výkonu jeho nové funkce.¹⁰⁴

d) *Složení Národního shromáždění a Senátu*

Národní shromáždění má v současnosti 577 poslanců a Senát 348 senátorů, přičemž každé dva roky je obměněna polovina ze senátorů (před změnou v r. 2004 bývala obměněna třetina). Obě komory mají své „funkcionáře“ (předseda a místopředsedové, sekretáře¹⁰⁵ a kvestory¹⁰⁶)¹⁰⁷ a skládají se z „parlamentních komisí“. V rámci prvního typu „legislativních komisí“, tzv. „stálých legislativních komisí“, jednotlivých komor

---

¹⁰⁰ Fr. Collège de grands électeurs, tvořený zastupiteli departementů, poslanci, senátory, a zastupiteli obcí a měst.

¹⁰¹ Fr. Suppléant parlementaire

¹⁰² BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 163-165; Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>)

¹⁰³ Viz Návrh ústavního zákona N° 419: *SÉNAT SESSION ORDINAIRE DE 2004-2005: Proposition de loi constitutionnelle instaurant pour le Président de la République, pour le Président du Sénat et pour le Président de l'Assemblée nationale, une prestation de serment* (získáno 19. dubna 2017 z <https://www.senat.fr/leg/pp104-419.html>)

¹⁰⁴ BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 164.

¹⁰⁵ Dohlíží na veřejné hlasování a zaznamenává počet hlasů zvednutím ruky.

¹⁰⁶ Mají na starosti administrativní a finanční činnost komory a řízení zaměstnanců.

¹⁰⁷ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 755, 759, 761.

probíhá legislativní proces. Ústava také umožňuje zřízení druhého typu „legislativních komisí“, tzv. „speciálních komisí“, které jsou zřízeny dočasně na žádost vlády nebo jedné z komor za účelem samostatného prozkoumání legislativního textu. Poslanci a senátoři mají dále možnost mezi sebou zřizovat „parlamentní skupiny“, což jim umožňuje mít v Parlamentu určité výhody navíc (např. disponují určitým časem na svůj projev při projednávání zákona).¹⁰⁸

e) *Zásada inkompatibility*

Poslanec ani senátor může vykonávat funkci člena vlády. V tomto případě je jeho mandát jako poslance či senátora po dobu jeho výkonu funkce člena vlády dočasně přerušen. Poslanec ani senátor nemůže být zároveň členem Ústavní rady, nesmí vykonávat dočasné vládní posláni (překračující šest měsíců) a nesmí vykonávat mandát místní výkonné moci (starosty, primátora, náměstka primátora, místostarosty, prezidenta či viceprezidenta rad správních obvodů, departementů atd.).¹⁰⁹

f) *Imunita poslance a senátora*

Všichni členové Parlamentu disponují určitou imunitou. Dle čl. 26 Ústavy: „Žádný člen Parlamentu nesmí být stíhán, vyšetřován, zatčen, držen ve vazbě nebo souzen pro své názory nebo hlasování při výkonu svých funkcí.“ Dále nemůže být zatčen v záležitosti trestní ani pořádkové bez souhlasu komory, jejíž je členem, a nesmí být omezován ani ve své svobodě. Výjimkou je, byl-li dopaden in flagranti nebo odsouzen s konečnou platností. Po dobu zasedání a na žádost sněmovny, jejíž je dotyčný členem, je možné jeho stíhání pozastavit.¹¹⁰

g) *Zasedání komor*

Parlament se schází k jednomu řádnému zasedání (od října do června). K zasedání mimořádnému se schází ohledně stanoveného pořadu jednání. V rámci zasedání se konají schůze, které jsou veřejné, mimo „neveřejných schůzí“, které musí být svolány na žádost ministerského předsedy nebo desetiny členů dané komory.¹¹¹ Zasedání Národního shromáždění se koná druhý čtvrtek po jeho zvolení.¹¹²

---

¹⁰⁸ BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 137; GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 762-765.

¹⁰⁹ BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 164, 136-137.

¹¹⁰ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 26.

¹¹¹ Tamtéž, čl. 33.

¹¹² Tamtéž, čl. 12.

h) Jednání Národního shromáždění a Senátu

Jednání na schůzích jednotlivých komor se řídí jejich jednacím řády (jednacím řádem Národního shromáždění či jednacím řádem Senátu). Jednání komor může probíhat bez ohledu na počet přítomných členů dané komory, nemůže ale dojít k hlasování, pokud nesplňují potřebné kvorum (usnášeníschopnost), přičemž platí, že komory jsou schopné usnášet se za přítomnosti nadpoloviční většiny členů dané komory a k přijetí usnesení komory je potřeba nadpoloviční většiny odevzdaných hlasů.¹¹³ Návrh zákona je přijat dvěma třetinami všech poslanců a senátorů dohromady.¹¹⁴ V případě neshody mezi Národním shromážděním a Senátem ohledně návrhu „běžného“ zákona rozhoduje Národní shromáždění absolutní většinou svých členů. To se však netýká návrhů ústavních a organických zákonů, o kterých musí obě komory rozhodnout jednohlasně.¹¹⁵ Ústavní zákony musejí být přijímány třípětinovou většinou odevzdaných hlasů na společném zasedání obou komor – Kongresu (*Congrès du Parlement*), nebo referendem, přičemž volba mezi těmito způsoby je na vládě.¹¹⁶

i) Ne/rozpustitelnost komor

Dle Ústavy může prezident republiky rozpustit Národní shromáždění, a to po konzultaci s předsedou vlády a s předsedy obou parlamentních komor.¹¹⁷ Avšak platí, že: „Národní shromáždění nemůže být rozpuštěno v době výkonu mimořádných pravomocí,“¹¹⁸ jež jsou Ústavou stanoveny. Zároveň „k novému rozpuštění nemůže dojít do jednoho roka po volbách.“¹¹⁹ Senát je nerozpustitelný.¹²⁰

2.3.2 Činnost Národního shromáždění a Senátu

Francouzský Parlament má na starosti několik různých úkolů. Na některých se obě jeho komory podílejí současně, některé jsou ve výlučné pravomoci pouze Národního

---

¹¹³ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 752 a 755.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 803.

¹¹⁵ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 45 a 46; GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 803.

¹¹⁶ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 89.

¹¹⁷ Tamtéž, čl. 12.

¹¹⁸ Tamtéž, čl. 16.

¹¹⁹ Tamtéž, čl. 12.

¹²⁰ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 779.

shromáždění nebo pouze Senátu. Proto tuto podkapitolu stejně jako v případě České republiky rozdělím na tři následující části.

a) Sdílená činnost Národního shromáždění a Senátu

Činnost Národního shromáždění a Senátu spočívá především ve schvalování zákonů (zákonodárnou iniciativu mají obě komory Parlamentu), v kontrole vlády, která Parlamentu odpovídá, a v hodnocení veřejných politik.¹²¹ Parlament má dokonce vyhrazeno alespoň jednu schůzi v týdnu, kdy může pokládat otázky vládě přímo o politice výkonné moci či otázky týkající se současného dění a vláda mu na tyto otázky musí odpovědět (interpelace).¹²² Parlament je také oprávněn usnést se o vyhlášení války a vláda ho musí informovat o svém rozhodnutí o zásahu ozbrojených sil v zahraničí.¹²³ V rámci obou komor zvlášť existuje pravomoc předložit (předsedou Národního shromáždění nebo předsedou Senátu nebo šedesáti poslanci nebo šedesáti senátory) zákon k přezkoumání Ústavní radě, která se vyjádří o tom, zdali je zákon v souladu s Ústavou.¹²⁴

b) Výlučná činnost Národního shromáždění

Národní shromáždění může schválit návrh na vyslovení nedůvěry vládě, neschválit program nebo prohlášení o celkové politice vlády (v těchto případech musí předseda vlády prezidentovi republiky předložit demisi vlády).¹²⁵ Předseda Národního shromáždění jmenuje tři z devíti soudců Ústavní rady.¹²⁶

c) Výlučná činnost Senátu

Senát má velmi málo výlučných pravomocí. Na případnou žádost předsedy vlády schvaluje prohlášení k celkové politice vlády.¹²⁷ Předseda Senátu jmenuje tři z devíti

---

¹²¹ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>, čl. 20 a 34; BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 138-143.

¹²² BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 145-146.

¹²³ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 35.

¹²⁴ Tamtéž, čl. 61.

¹²⁵ Tamtéž, čl. 50.

¹²⁶ Tamtéž, čl. 56.

¹²⁷ Tamtéž, čl. 49.

soudců Ústavní rady (zbylé tři jmenuje prezident republiky).¹²⁸ Zastupuje Národního shromáždění v případě jeho rozpuštění prezidentem republiky.¹²⁹

2.3.3 Postavení Národního shromáždění a Senátu

Postavení francouzských parlamentních komor je značně omezené ze strany vlády. Obě komory Parlamentu disponují zákonodárnou iniciativou, avšak tuto pravomoc má i předseda vlády. Parlament má tak na starosti jen několik oblastí, ve kterým může navrhnout zákony, zbylé podléhají vládě.¹³⁰ Postavení Parlamentu v rámci legislativní pravomoci je tak značně omezené.

Dalšími případy, kdy je postavení Parlamentu vládou omezeno je možnost jejího zásahu do legislativním procesu. Vláda může návrh zákona označit za nepřijatelný (v případě, že by návrh zákona snížil veřejné příjmy nebo vytvořil či zvýšil státní dluh)¹³¹ a výjimečně může i přijetí zákona spojit s otázkou důvěry, a to za předpokladu, že Rada ministrů (*Conseil des ministres*) rozhodne, že předseda vlády musí požádat Národní shromáždění o vyslovení důvěry vládě spojené s hlasováním o návrhu zákona. Návrh zákona je schválen, pokud vládě není do 24 hodin vyslovena nedůvěra většinou všech členů sněmovny.¹³² Taktéž v případě, že se komory nemůžou o návrhu zákona dohodnout, může vláda zasáhnout. Svolá „smíšenou paritní komisi“¹³³ (pokud ji vláda nesvolá, návrh zákona nemůže být přijat), kterou tvoří sedm senátorů a sedm poslanců, a její svolání je podmíněno následujícím: „návrh zákona nemohl být přijat ve dvou čteních v každé sněmovně“ nebo „vláda po prvním čtení v každé z nich prohlásí návrh za naléhavý“ a zároveň zahájí tzv. zrychlené řízení. Tato komise má za úkol vypracovat návrh na znění sporných ustanovení, který je následně předložený oběma komorám. Pokud ani v tomto případě nedojde ke shodě, rozhoduje Národní shromáždění absolutní

---

¹²⁸ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 56.

¹²⁹ Viz GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 779.

¹³⁰ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 39 a 41.

¹³¹ Tamtéž, čl. 40-41.

¹³² Tamtéž, čl. 49, odst. 3.

¹³³ Fr. Commission mixte paritaire

většinou svých členů. To se však netýká návrhů ústavních a organických zákonů, o kterých musí obě komory rozhodnout jednohlasně.¹³⁴

Z výše zmíněného případu taktéž vyplývá, že Národní shromáždění má v případě neshody komor ohledně návrhu „běžného“ zákona, která přetrvává i po zřízení „smíšené paritní komise“, v rámci legislativního procesu vyšší postavení než Senát, který může být v tomto případě přehlasován.

Při přijímání ústavních a organických zákonů je postavení obou komor rovnocenné.¹³⁵

2.3.4 Legislativní proces

Přijímání zákonů je nejdůležitější společnou pravomocí obou komor Parlamentu. Obecné podmínky legislativního procesu jsou zakotveny v článcích 39 až 48 Ústavy.¹³⁶ Podrobné podmínky jednání upravují jednací řády obou komor.¹³⁷

Existují tři druhy legislativního procesu – „běžný legislativní proces“, ve kterém jsou přijímány „běžné“ zákony a na němž se podílí obě komory Parlamentu (Národní shromáždění v něm má při přetrvávající neshodě na žádost vlády poslední slovo), „zvláštní legislativní procesy“, ve kterých jsou přijímány např. ústavní a organické zákony, a „výjimečné substituční procesy“, které se týkají např. vládních nařízení a nařízení a směrnic Evropské unie.¹³⁸ Stejně jako v případě České republiky se budu soustředit na popis „běžného legislativního procesu“, který se v praxi uplatňuje nejčastěji.

---

¹³⁴ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 45 a 46; GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 803.

¹³⁵ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 46 a 89.

¹³⁶ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>)

¹³⁷ Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf); Jednací řád Senátu: *RÈGLEMENT DU SENAT ET INSTRUCTION GENERALE DU BUREAU* (získáno 23. dubna 2017 z <https://www.senat.fr/reglement/reglement0.html#toc41>)

¹³⁸ Viz GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 792-813.

a) Popis legislativního procesu

Legislativní proces lze rozdělit do čtyř fází – zákonodárná iniciativa, projednání návrhu zákona (nejdříve v příslušné komisi, poté na plenární schůzi), schválení návrhu zákona a vyhlášení zákona.¹³⁹

1. Zákonodárná iniciativa

Zákonodárnou iniciativu má předseda vlády, který může předložit tzv. *projet de loi* („vládní návrh zákona“), a členové Parlamentu, kteří předkládají tzv. *proposition de loi* („parlamentní návrh zákona“), přičemž vládní návrh zákona je v praxi nejčastější.¹⁴⁰ Návrh zákona musí mít písemnou formu. Jeho obsah však jednacích řády parlamentních komor nestanovují.¹⁴¹ Jednací řád Národního shromáždění dává možnost v rámci jednání v Národním shromáždění navrhovateli nebo prvnímu signatáři vzít parlamentní návrh zákona zpět, ale to pouze do doby, než je návrh přijat v prvním čtení.¹⁴² Jednací řád Senátu nicméně umožňuje vzít návrh parlamentního zákona zpět kdykoli během jeho projednávání v Senátu.¹⁴³ Zároveň platí, že „vládní návrhy může vláda vzít zpět kdykoli před jejich konečným přijetím Parlamentem.“¹⁴⁴ Návrh zákona je předložen nejdříve Státní radě (*Conseil d'État*), která k návrhu vyjádří své stanovisko, a poté Radě ministrů (*Conseil des ministres*), která rozhodne o tom, zda bude návrh zákona postoupen dále. Pokud tak učiní, je návrh zákona předložen Parlamentu.¹⁴⁵

Pořadí, ve kterém o zákonu jednotlivé komory hlasují, není pevně dané. Pouze pokud jde o návrhy zákonů týkající se finanční správy nebo financování sociálního zabezpečení, hlasuje o návrhu nejdříve Národní shromáždění. Návrhy zákonů, jejichž hlavním účelem je organizace územních samosprávních celků jsou předkládány nejdříve Senátu.¹⁴⁶

---

¹³⁹ Viz GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 792-805.

¹⁴⁰ BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 139.

¹⁴¹ Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 83.

¹⁴² Tamtéž, čl. 84, odst. 2.

¹⁴³ Jednací řád Senátu: *RÈGLEMENT DU SENAT ET INSTRUCTION GENERALE DU BUREAU* (získáno 23. dubna 2017 z <https://www.senat.fr/reglement/reglement0.html#toc41>), Kapitola IV, čl. 26.

¹⁴⁴ Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 84, odst. 1.

¹⁴⁵ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 793.

¹⁴⁶ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 39.

2. Projednání návrhu zákona

Návrhy zákonů jsou předloženy k projednání jedné ze stálých komisí dané komory, která přísluší dané oblasti budoucího zákona. Pouze na žádost vlády nebo dané komory, které byl návrh zákona předložen, jsou návrhy předloženy speciální komisi zřízené za tímto účelem.¹⁴⁷ Komise nejdříve určí zpravodaje, který má za úkol nastudovat text a sepsat zprávu, kterou v komisi předloží během týdne, který předchází projednávání návrhu.¹⁴⁸ Poté mají členové komise (včetně zpravodaje) prostor pro pozměňovací návrhy. Zpráva je následně přijata komisí.¹⁴⁹

Po uplynutí šesti týdnů od předložení a po zapsání návrhu zákona na pořad jednání je návrh projednáván danou komorou, které byl předložen.¹⁵⁰ Členové Hospodářské, sociální a environmentální rady mohou být také vyslyšeni.¹⁵¹ Slovo mají i řečníci zvolení za každou parlamentní skupinu.¹⁵² Členové komory nejdříve hlasují o každém článku zvlášť, o jeho pozměňovacích návrzích a poté o celém návrhu. Pokud je návrh přijat, je podán druhé komoře.¹⁵³

Zákon musí být odhlasován Národním shromážděním i Senátem ve shodném znění. V rámci legislativního procesu proto dochází k tomu, že si návrh zákona parlamentní komory mezi sebou několikrát předávají, každá z komor přiloží změny a pošle je té druhé. Tento proces lze nazvat „pendlováním“ návrhu zákona mezi Národním shromážděním a Senátem“ (*une navette*), jehož cílem je přijmout text ve shodném znění.¹⁵⁴

---

¹⁴⁷ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 43.

¹⁴⁸ Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 86, odst. 2.

¹⁴⁹ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 798-799; Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 86, odst. 3.

¹⁵⁰ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 799.

¹⁵¹ Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 91, odst. 4.

¹⁵² Tamtéž, čl. 91, odst. 5.

¹⁵³ Tamtéž, čl. 95.

¹⁵⁴ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 803.

Než druhá komora začne návrh projednávat, disponuje lhůtou čtyř týdnů od té doby, kdy je jí onen návrh postoupen.¹⁵⁵ Postupuje stejným způsobem jako první komora a také může předložit pozměňovací návrhy (stejně tak jako vláda).¹⁵⁶ V tomto případě musí být návrh znovu postoupen první komoře, která prostuduje už jen pozměněné články návrhu.

3. Schválení návrhu zákona

Pokud se komory nemohou dohodnout, smí vláda (nemusí, ale pokud tak neučiní, návrh zákona nemůže být přijat) svolat „smíšenou paritní komisi“ (*commission mixte paritaire*) tvořenou ze sedmi senátorů a sedmi poslanců, a to za předpokladu, že návrh zákona nemohl být přijat ve dvou čteních v každé sněmovně nebo že vláda po prvním čtení v každé z nich prohlásí návrh za naléhavý. Tato komise má za úkol vypracovat návrh na znění sporných ustanovení, který je následně předložen oběma sněmovnám. Pozměňovací návrhy už nejsou přípustné. Pokud ani v tomto případě nedojde ke shodě, rozhoduje o novém čtení na žádost vlády Národní shromáždění, a to absolutní většinou svých členů. To se však netýká návrhů ústavních a organických zákonů, o kterých musí obě komory rozhodnout jednohlasně a u kterých platí zvláštní legislativní proces.¹⁵⁷

Po přijetí zákona oběma komorami má prezident republiky právo vrátit zákon k novému projednání, a to do 15 dnů od přijetí zákona.¹⁵⁸ Příslušná komise (stejná, nebo jiná, pokud tak rozhodne předseda Národního shromáždění) rozhodne ve lhůtě stanovené danou komorou, nejdéle však do 15 dnů.¹⁵⁹

4. Vyhlášení zákona

Zákony vyhláší prezident republiky ve lhůtě 15 dnů po předání definitivně schváleného zákona vládě. Jsou zveřejněny elektronickou formou v tzv. *Journal officiel*

---

¹⁵⁵ Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 91, odst. 1.

¹⁵⁶ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 44.

¹⁵⁷ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 45 a 46; GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 803; BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 141.

¹⁵⁸ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 10.

¹⁵⁹ Viz Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* (získáno 23. dubna 2017 z http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf), čl. 116.

(„Úřední věstník“) a účinnosti nabývá dnem po svém zveřejnění.¹⁶⁰ Ještě před tím, než zákon prezident vyhlásí, může být předložen Ústavní radě, která ověří, je-li v souladu s Ústavou.¹⁶¹

b) *Výsledky legislativního procesu*

V rámci různých druhů legislativních procesů jsou přijímány různé druhy zákonů, které tvoří součást právního pořádku Francouzské republiky.

V „běžném legislativním procesu“¹⁶² jsou přijímány „běžné“ zákony, tj. zákony iniciované předsedou vlády nebo členy Parlamentu a přijímané v rámci vzájemného předávání si návrhu zákona mezi Národním shromážděním a Senátem (viz předchozí podkapitola).

Ústavní, organické, finanční zákony, zákony o financování sociálního zabezpečení, zákony umožňující ratifikaci mezinárodních smluv a dohod a zákony Nové Kaledonie vyžadují „zvláštní legislativní proces“.¹⁶³ Níže přiblížím zákony ústavní a organické.

Ústavní zákony

Ústavní zákon je takovým zákonem, který „upravuje, ruší nebo doplňuje některá ustanovení ústavy.“¹⁶⁴ Ústavní zákony musejí být přijímány referendem (po schválení návrhu zákona oběma sněmovnami ve shodném znění) nebo na společném zasedání obou komor, tzv. Kongresu (*Congrès*), a to třípětinovou většinou odevzdaných hlasů, přičemž volba mezi těmito způsoby je na prezidentovi republiky.¹⁶⁵

---

¹⁶⁰ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 10; GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 805.

¹⁶¹ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 61.

¹⁶² Viz GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 792-807.

¹⁶³ Viz tamtéž, s. 807-812.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 807.

¹⁶⁵ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 89.

Organické zákony

Organický zákon je takovým zákonem, který „má za cíl vykládat organizaci a fungování orgánů veřejné moci.“¹⁶⁶ Jedná se tedy o druh prováděcího zákona, který doplňuje ústavu.¹⁶⁷ O návrhu organického zákona hlasují obě komory Parlamentu a cílem je přijmout shodné znění. V případě neshody, rozhoduje Národní shromáždění absolutní většinou svých členů. Organický zákon o Senátu vyžadují schválení obou sněmoven. Dále před svým vyhlášením vyžadují prohlášení Ústavní rady o souladu s ústavou.¹⁶⁸

„*Výjimečné substituční procesy*“ se týkají zákonů přijímaných prostřednictvím referenda vyhlášeného prezidentem republiky, vládních nařízení, opatření prezidenta republiky v případě ohrožení republiky a nařízení a směrnic Evropské unie.¹⁶⁹ Níže přiblížím zákony přijaté prostřednictvím referenda a vládní nařízení.

Zákony přijaté v referendu

Ústava umožňuje prezidentovi republiky na návrh vlády nebo obou komor Parlamentu iniciovat referendum za účelem přijetí vládního návrhu zákona, který se týká „organizace orgánů veřejné moci, reformy hospodářské, sociální a environmentální politiky a veřejných služeb na tomto poli, nebo ratifikace mezinárodních smluv s důsledky pro chod institucí, aniž by byla protiústavní.“¹⁷⁰

Ústava dále stanovuje, že „jakýkoli vládní návrh zákona, který umožňuje ratifikaci mezinárodní smlouvy o přistoupení státu k EU je prezidentem republiky předložen referendu.“ Avšak vysloví-li Parlament s referendem nesouhlas třípětinovou většinou v každé své komoře, je svolán Kongres. Návrh zákona je přijat třípětinovou většinou.¹⁷¹

Referendum se koná i v případě změny Ústavy na návrh vládní či parlamentní. Změnu nejdříve schválí obě komory Parlamentu, poté je předložena referendu. Prezident

---

¹⁶⁶ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 808.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 808.

¹⁶⁸ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 45-46.

¹⁶⁹ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 813.

¹⁷⁰ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 11.

¹⁷¹ Tamtéž, čl. 88-5 a 89.

se však může rozhodnout, že návrh na změnu Ústavy raději předloží Parlamentu. V tomto případě je svolán Kongres a návrh je přijat třípětinovou většinou.¹⁷²

Vládní nařízení

Vláda má možnost vydávat právní předpisy formou nařízení (*ordonnances*), ke kterým vládu zmocní Parlament na její žádost, což jí zaručuje čl. 38 Ústavy, který říká že: „Vláda může pro uskutečnění svého programu žádat Parlament o zmocnění k tomu, aby po omezenou dobu činila prostřednictvím nařízení opatření, jež jsou obvykle vyhrazena zákonu.“¹⁷³ V případě návrhu finančního zákona a „neusnese-li se Parlament o tomto návrhu do 70 dnů, mohou ustanovení tohoto návrhu nabýt platnosti vládním nařízením.“¹⁷⁴ Rovněž i v případě návrhu o financování sociálního zabezpečení a „neusnese-li se Parlament o tomto návrhu do 50 dnů, mohou ustanovení tohoto návrhu nabýt platnosti vládním nařízením.“¹⁷⁵ Vláda má také pravomoc vydávat svá nařízení v zámořských územích a v Nové Kaledonii, ale pouze v omezených oblastech, které spadají do její kompetence.¹⁷⁶

---

¹⁷² Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 89.

¹⁷³ BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, s. 138; Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 38.

¹⁷⁴ Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017* (získáno 7. února 2017 z <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>), čl. 47.

¹⁷⁵ Tamtéž, čl. 47-1.

¹⁷⁶ Tamtéž, čl. 74-1.

3 Komparativní analýza obou úprav legislativní moci

V této kapitole provedu komparativní analýzu české a francouzské ústavní úpravy legislativní moci, ke které mi poslouží získané poznatky shrnuté v předchozích teoretických kapitolách, a zhodnotím míru podobnosti či rozdílnosti těchto úprav. U tohoto zhodnocení se budu držet následující pětiúrovňové stupnice: *totožné, velmi podobné, částečně odlišné, velmi odlišné, zásadně odlišné*. Struktura této kapitoly bude zachovávat strukturu předchozích podkapitol zabývajících se úpravami legislativní moci v jednotlivých státech. Nejdříve tedy srovnám obecnou úpravu legislativní moci České a Francouzské republiky, poté činnost a postavení českých a francouzských parlamentních komor a na závěr samotný legislativní proces a jeho výsledky.

3.1 Srovnání obecných úprav legislativní moci

Jak v České, tak i ve Francouzské republice náleží legislativní moc dvoukomorovému Parlamentu, přičemž název horních komor obou zemí je „Senát“, názvy dolních komor se však liší – v České republice se jedná o „Poslaneckou sněmovnu“, ve Francouzské republice o „Národní shromáždění“. Úprava legislativní moci je v obou státech v první řadě zakotvena v jejich ústavách, dále v dalších prováděcích zákonech.

3.1.1 Volby do jednotlivých komor Parlamentu

Parlamentní volby v obou zemích se konají tajným hlasováním na základě všeobecného a rovného hlasovacího práva. V České republice jsou obě parlamentní komory voleny v přímých volbách, i když na základě odlišného volebního systému (poměrným volebním systémem jsou voleni poslanci, senátoři pak většinovým). Ve FR jsou však senátoři voleni ve volbách nepřímých. Aktivní volební právo do obou komor je v obou zemích totožné (tj. od 18), pasivní však mají francouzští poslanci o celé tři roky dříve (tj. od 18) než ti čeští, senátoři pak dokonce o 16 let dříve (tj. od 24) ve srovnání se senátory českými. Délka mandátů fr. poslanců je o jeden rok delší než u těch českých (tj. 5 let), délka mandátu senátorů je v obou zemích stejná (tj. 6 let). S francouzskými poslanci a senátory jsou navíc voleni jejich náhradníci. Lze tedy říci, že parlamentní volby v daných zemích jsou *částečně odlišné*, i když jsou v obou zemích založené na stejných, demokratických, principech.

3.1.2 Slib poslance a senátora

Slib při svém uvedení do funkce skládají pouze čeští poslanci a senátoři, tudíž je podle zvolené metodiky tento bod *zásadně odlišný*.

3.1.3 Mandát poslance a senátora

Ani v jedné zemi nemůže být poslanec ani senátor ze své funkce odvolán, jeho mandát může pouze zaniknout, a to za *částečně odlišných* podmínek. V obou zemích mají senátoři i poslanci např. možnost se svého mandátu vzdát. Mandát francouzského poslance a senátora může na rozdíl od toho českého zaniknout výkonem dočasného posláním, které mu svěřila vláda. V případě neslučitelnosti funkcí, např. v případě jmenování poslance či senátora členem vlády, dochází ve FR pouze k přerušení předešlého mandátu po dobu mandátu následujícího (kromě jmenování do Ústavní rady, kdy předchozí mandát zaniká), v ČR předešlý mandát však zaniká automaticky.

3.1.4 Složení jednotlivých komor Parlamentu

Není překvapivé, že se počet členů jednotlivých komor v daných zemích liší, neboť se jedná o dvě různě velká území. Pokud porovnáme počty členů jednotlivých komor v rámci jednotlivých zemí (ČR $81/200 = 0,405$; FR $348/577 = 0,603$), zjistíme, že francouzský Senát je co do počtu svých členů ve srovnání s Národním shromážděním cca o jednu třetinu větší, než je český Senát ve srovnání s českou Poslaneckou sněmovnou. Z toho tedy vyplývá, že poměr členů fr. Senátu vůči členům Národního shromáždění je větší než poměr členů českého Senátu vůči členům Poslanecké sněmovny. Navíc v České republice dochází každé dva roky k obměně jedné třetiny Senátu, avšak v případě Francouzské republiky je po stejně dlouhém období obměněna celá polovina francouzských senátorů.

V rámci komor mají oba Parlamenti své funkcionáře, přičemž k francouzským funkcionářům se kromě předsedů a místopředsedů navíc řadí ještě sekretáři a kvestoři. V obou případech se v rámci komor zřizují parlamentní komise, ve kterých ve Francouzské republice probíhá legislativní proces, avšak v České republice slouží parlamentní komise k jinému účelu. Legislativní proces v ČR probíhá v jiném druhu zřízených orgánů, a to ve výborech, které ve fr. parlamentních komorách neexistují. Avšak obsah fr. termínu „komise“ odpovídá obsahu českého termínu „výbor“. Složení jednotlivých parlamentních komor obou zemí je tedy *velmi podobné*.

3.1.5 Zásada inkompatibility

V obou zemích platí, že členové Parlamentu nesmí být současně členy obou komor, a jsou stanoveny další funkce, které jsou s výkonem funkce poslance a senátora neslučitelné. Částečný rozdíl lze spatřovat např. v případě vzniku funkce jakožto člena vlády. Dle francouzského ústavního systému dochází v tomto případě k přerušení mandátu poslance či senátora na dobu trvání jeho nově vzniklé funkce. Česká Ústava umožňuje vykonávat obě tyto funkce zároveň, ale pouze za předpokladu, že člen vlády není předsedou či místopředsedou PS nebo Senátu a není-li členem parlamentních výborů a dalších stanovených orgánů. Na rozdíl od ČR nesmí dále ve Francouzské republice poslanec ani senátor zároveň vykonávat mandát místní výkonné moci (starosty, primátora atd.). Zásada inkompatibility členů Parlamentu je tedy v jednotlivých zemích *částečně odlišná*.

3.1.6 Imunita poslance a senátora

Členové obou Parlamentů disponují určitou imunitou. Nelze je stíhat za jejich projevy ani hlasování související s výkonem jejich funkcí. V případě spáchání trestného činu, musí k zahájení trestního stíhání v České i Francouzské republice dát souhlas komora, jíž je daný poslanec či senátor členem. Francouzská Ústava přidává i podmínku, že daný poslanec či senátor nesmí být ani omezován ve své svobodě. Výjimku, kdy může být daný poslanec či senátor trestně stíhán, tvoří v obou případech skutečnost, že byl dopaden in flagranti. V České republice navíc pokud byl dopaden bezprostředně poté, kdežto ve Francouzské republice navíc pokud byl odsouzen s konečnou platností. V případě zahájení trestního stíhání ale existuje v obou zemích možnost jeho pozastavení, a to na žádost komory, jíž je daný poslanec či senátor členem. Imunity poslanců a senátorů jsou tedy v daných zemích *velmi podobné*.

3.1.7 Zasedání komor

Zasedání komor jsou v České republice stálá, což znamená, že v rámci jejich volebních období dochází pouze k jednomu zasedání, které není přerušováno. Francouzský Parlament se schází každoročně k jednomu zasedání, které probíhá pokaždé od října do června. Nově zvolená Poslanecká sněmovna zasedá nejpozději třicátý den po dni voleb, zasedání Národního shromáždění se koná druhý čtvrtek po jeho zvolení. V obou případech se v rámci zasedání konají schůze, které jsou až na výjimky veřejné. Zasedání parlamentních komor jednotlivých států je tedy *částečně odlišné*.

3.1.8 Jednání komor

Jednání jednotlivých parlamentních komor v obou zemích probíhají zpravidla odděleně a platí při nich jednací řády jednotlivých komor. Veškerá jednání probíhají bez ohledu na to, kolik členů dané komory je přítomno. Hlasování je však podmíněno určitým kvorem (usnášeníschopností), které v případě České republiky činí jednu třetinu členů dané komory, ale v případě Francouzské republiky činí toto kворum nadpoloviční většinu jejích členů. K přijetí běžného usnesení je v obou zemích potřeba nadpoloviční většiny odevzdaných hlasů. K přijetí běžného zákona je v České republice potřeba rovněž nadpoloviční většiny, ve Francouzské republice ale dvoutřetinové většiny. Co se týče přijetí ústavního zákona, platí v obou zemích podmínka alespoň třípětinové většiny, v České republice platí ale odděleně co do počtu přítomných poslanců i senátorů, ve Francouzské republice se počítá dohromady (fr. Ústava ale zároveň umožňuje přijetí ústavního zákona referendem). Jednání parlamentních komor v rámci daných zemí je tedy *částečně odlišné*.

3.1.9 Ne/rozpuštělnost komor

Dolní komora obou Parlamentů může být za určitých podmínek rozpuštěna prezidentem republiky. Francouzská Ústava stanovuje výjimku pouze pro období, kdy Národní shromáždění vykonává mimořádné pravomoci nebo pro období kratší než jeden rok po volbách do NS, ke kterým došlo z důvodu již jednoho jejího rozpuštění. Česká Ústava pak stanovuje více výjimek, např. pro období tří měsíců před skončením volebního období Poslanecké sněmovny nebo pokud PS nevyslovila důvěru nově jmenované vládě. NS může být tedy na rozdíl od PS rozpuštěna téměř kdykoli. Senát je v obou případech nerozpuštělný, slouží tak jako zástup dolních komor při jejich rozpuštění. Podmínky pro ne/rozpuštělnost obou komor v daných zemí jsou tedy *částečně odlišné*.

3.2 Srovnání činnosti českých a francouzských parlamentních komor

Činnost obou Parlamentů je velmi různorodá a v obou zemích platí, že některé pravomoci mezi sebou obě parlamentní komory sdílejí, některé jsou ve výlučné pravomoci horní komory a některé ve výlučné pravomoci komory dolní. Z tohoto důvodu zachovám rozdělení této podkapitoly na tři části, jak je tomu i v případě obou teoretických podkapitol zabývajících se činnostmi jednotlivých komor v daných zemích.

3.2.1 Sdílené činnosti dolních a horních komor v daných zemích

Jak ve Francouzské, tak v České republice je nejdůležitější sdílenou činností obou komor Parlamentu schvalování zákonů. V obou státech následuje několik dalších činností, na kterých se obě komory podílejí a tyto činnosti jsou si více či méně podobné. Ve FR existuje navíc např. pravomoc obou komor Parlamentu předložit zákon Ústavní radě k přezkoumání. Lze tedy říci, že *nejdůležitější sdílená činnost* je v obou zemích *totožná*.

3.2.2 Výlučné činnosti dolních komor v daných zemích

Jak Národní shromáždění, tak Poslanecká sněmovna především rozhodují o vyslovení důvěry či nedůvěry vládě. Zbytek jejich výlučných činností se liší, avšak ne příliš. V zásadě je tedy *nejvíce viditelná, výlučná činnost* obou dolních komor *totožná*.

3.2.3 Výlučné činnosti horních komor v daných zemích

Celkově má francouzský i český Senát poměrně málo výlučných pravomocí, z nichž nejvýznamnější je možno vidět v zastoupení dolních komor v případě jejich rozpuštění. Jejich *nejdůležitější výlučná činnost* je tedy *totožná*.

3.3 Srovnání postavení českých a francouzských parlamentních komor

Postavení českého Parlamentu jako celku je v rámci státní moci zásadní, což logicky vyplývá z toho, že v ČR platí parlamentní ústavní systém. Protože Francouzská republika podléhá jinému ústavnímu systému, konkrétně semiprezidentskému, je v něm role Parlamentu poměrně omezena. Vláda v obou případech Parlamentu odpovídá, oba prezidenti mají možnost vrátit přijatý „běžný“ zákon k novému projednání a oba mohou i rozpustit dolní komoru. Nicméně co se týče jedné z nejdůležitějších pravomocí jakéhokoli Parlamentu vůbec, tj. navrhování zákonů, fr. Parlament má vymezenou oblast, ve které mu přísluší návrh zákona iniciovat, zbytek podléhá vládě. Vláda FR taktéž může v Ústavou vymezených případech do legislativního procesu často zasáhnout. Postavení *Parlamentů* daných zemí je tedy v rámci dělby moci *velmi odlišné*, což konečně potvrzuje mou hypotézu z úvodu této práce, tj., že francouzský Parlament má v rámci rozdělení státní moci nižší postavení než ten český.

Co se týče porovnání postavení obou parlamentních komor, v obou zemích platí, že v případě neshody ohledně přijetí návrhu „běžného“ zákona má poslední slovo dolní komora. Rovněž platí, že při přijímání ústavních (a v případě Francie rovněž

organických) zákonů musí tento zákon přijmout obě komory v rovném postavení. Postavení *mezi parlamentními komorami* daných států lze tedy označit za *totožné*.

3.4 Srovnání legislativního procesu a jeho výsledků

Přijímání zákonů je nejdůležitější společnou pravomocí obou parlamentních komor jak v České republice, tak ve Francouzské republice. Obecné podmínky legislativního procesu upravují ústavy daných zemí, podrobné podmínky jednání pak jednacích řády parlamentních komor.

V zásadě existuje v obou zemích několik druhů legislativního procesu. V této práci se zabývám pouze „běžným legislativním procesem“, ve kterém jsou přijímány „běžné“ zákony, ale v případě České republiky se zabývám i zákony ústavními, které jsou přijímány v „legislativním procesu s rovnoprávným postavením komor“. Tento proces je velmi podobný „běžnému legislativnímu procesu“. Ústavní zákony FR však náleží „zvláštnímu legislativnímu procesu“. Druhy legislativních procesů jsou tedy v daných zemích *částečně odlišné*.

3.4.1 Legislativní proces

V obou zemích lze legislativní proces rozdělit do čtyř fází – zákonodárná iniciativa, projednání návrhu zákona, schválení návrhu zákona a vyhlášení zákona. Legislativní proces daných zemí je *velmi odlišný*.

1. Zákonodárná iniciativa

Fáze zákonodárné iniciativy je v daných zemích *velmi odlišná*. Zákonodárná iniciativa v ČR přísluší velkému okruhu iniciátorů (jednomu poslanci, skupině poslanců, Senátu jako celku, vládě a krajům), kdežto ve FR může návrh zákona předložit pouze předseda vlády nebo členové Parlamentu. V praxi ale v obou zemích nejčastěji dochází k vládnímu návrhu zákona.

Možnost vzít návrh zákona zpět přísluší v ČR pouze jeho navrhovateli a jen do zahájení rozpravy ve třetím čtení návrhu (poté může být vzat zpět pouze se souhlasem Sněmovny). Ve FR může vzít návrh zpět jak jeho navrhovatel, tak i jeho signatář. Co se týče vymezení doby, ve které může být tento návrh vzat zpět, je v první řadě nutné rozlišit, zdali se jedná o návrh zákona parlamentní či vládní. V případě parlamentního hraje roli i to, probíhá-li v daném okamžiku jednání v Národním shromáždění nebo v Senátu.

Parlamentní návrh zákona může být v rámci jednání v NS vzat zpět pouze do doby, než je návrh přijat v prvním čtení. V rámci jednání v Senátu může být tento návrh vzat zpět kdykoli během jeho projednávání v této komoře. Vládní návrh zákona pak může vláda vzít zpět kdykoli před jeho konečným přijetím Parlamentem.

Návrh zákona je v ČR nejprve předložen předsedovi Sněmovny, který ho postoupí přímo organizačnímu výboru. Francouzský návrh zákona putuje nejdříve do Státní rady, následně do Rady ministrů a až poté může být předložen Parlamentu.

Velmi odlišné je i je pořadí, ve kterém jednotlivé komory návrh zákona projednávají, neboť v ČR toto prvenství náleží výhradně Poslanecké sněmovně, kdežto ve FR toto pořadí pevně dané není. Pouze jde-li o návrh zákona týkajícího se finanční zprávy nebo financování sociálního zabezpečení, hlasuje o návrhu nejdříve NS, a naopak jde-li o návrh zákona týkajícího se organizace územních samosprávných celků, je překládán nejdříve Senátu.

2. Projednání návrhu zákona

V ČR dochází k projednání zákona nejdříve ve výborech Poslanecké sněmovny, a to v rámci trojího čtení. Již v prvním čtení může dojít ke schválení návrhu (mimo návrhu ústavního zákona), druhé je ve znamení samotného projednání (prostor je věnován i pro podávání a řešení pozměňovacích návrhů) a ve třetím se PS usnáší, zda vyslovuje s takovým návrhem zákona souhlas.

Ve FR jsou návrhy předkládány k projednání komisím (tedy fr. parlamentnímu orgánu, který významově odpovídá českým výborům), avšak buď komisím Národního shromáždění nebo komisím Senátu. Po projednání v rámci jedné komory, je však návrh v této fázi projednáván i druhou komorou, neboť ve FR musí zákon odhlasovat obě komory ve shodném znění. Návrh si tedy mohou předávat i několikrát. Vláda FR má v této fázi právo předložit pozměňovací návrhy. Fáze projednání návrhu zákona je tedy rovněž *velmi odlišná*.

3. Schválení návrhu zákona

Po schválení Poslaneckou sněmovnou, je návrh zákona v ČR postoupen Senátu, který návrh projedná a může ho už i schválit, pokud ho např. nezamítne nebo nevrátí PS s pozměňovacími návrhy. V těchto případech má nakonec poslední slovo PS.

Ve FR musí s návrhem souhlasit obě komory. Pokud se dohodnout nemohou, vláda může svolat „smíšenou paritní komisi“, která vypracuje a předloží oběma komorám návrh na znění sporných ustanovení, teprve po přetrvávající neshodě mezi komorami rozhoduje na návrh vlády Národní shromáždění.

Schválený zákon může jak český, tak francouzský prezident vrátit k novému projednání, v obou případech ale může být přehlasován.

Fáze schválení návrhu zákona je v daných zemích také *částečně odlišná*.

4. Vyhlášení zákona

V ČR je zákon vyhlášen vydáním ve Sbírce zákonů a účinnosti nabývá do 15 dnů po svém zveřejnění (není-li uvedeno jinak). Ve FR je zákon vyhlášen obdobnou formou, a to v „Úředním věstníku“, nicméně účinnosti nabývá již prvním dnem od svého zveřejnění. *Částečně odlišná* je i poslední fáze legislativního procesu.

Ve FR může být zákon za účelem ověření toho, zda je v souladu s Ústavou, předložen Ústavní radě, ale pouze do doby, než je vyhlášen prezidentem republiky. V ČR může být však zákon napaden až po svém přijetí, a to Ústavním soudem, který má pravomoc takovýto zákon zrušit. Tuto skutečnost lze označit za *zásadně odlišnou*.

3.4.2 Výsledky legislativního procesu

V České republice může být v rámci třech druhů legislativního procesu, na kterých se Parlament podílí, přijato několik druhů právních předpisů, které mají sílu zákona. Jedná se převážně o ústavní zákony (přijímané v „legislativním procesu s rovnoprávným postavením komor“), „běžné“ zákony (v „běžném legislativním procesu“, ve kterém má PS silnější postavení, neboť může pozměňovací návrhy či veto Senátu přehlasovat) a zákonná opatření Senátu, která mohou být přijata pouze v případě rozpuštění Poslanecké sněmovny a nutnosti přijmout nějaký zákon. „Legislativní proces v jedné komoře“ je vyhrazen přijímání zákona o státním rozpočtu. Projednává a schvaluje ho pouze Poslanecká sněmovna. Zákony v ČR může tedy schvalovat pouze Parlament.

Ve Francouzské republice pravomoc přijímat zákony nepřísluší pouze Parlamentu (ten má tuto výlučnou pravomoc pouze u běžných zákonů). U ústavních zákonů je totiž na rozhodnutí prezidenta republiky, zdali tento zákon bude přijat v Kongresu (společném zasedání komor) nebo v referendu (výrazné omezení postavení fr. Parlamentu ze strany vlády). V referendu může být přijato i několik dalších druhů zákonů (viz „Výsledky

legislativního procesu“ v kapitole druhé). V ČR mohou být referendem schváleny pouze mezinárodní smlouvy, a to jen za předpokladu, že tak stanoví ústavní zákon¹⁷⁷ (jinak je schvalují parlamentní komory v rovném postavení). Ve FR existuje navíc zvláštní druh prováděcího předpisu, tzv. organický zákon, který upravuje organizaci a fungování orgánů veřejné moci a je přijímán pouze Parlamentem.

Vláda FR má navíc pravomoc (za určitých okolností a na základě zmocnění Parlamentem) vydávat prostřednictvím vládního nařízení opatření, která jsou obvykle vyhrazena zákonu. Vláda ČR má také pravomoc vydávat nařízení vlády, ale tato nařízení spadají do podzákoných předpisů, konkrétně do prováděcích právních předpisů, protože se jimi zákon provádí. Do této pravomoci vlády však Parlament nijak nezasahuje.

Výsledky legislativního procesu jednotlivých zemí jsou tedy taktéž *velmi odlišné*.

---

¹⁷⁷ Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* (získáno 8. února 2017 z <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>), čl. 10a.

4 Rozbor právní terminologie

V této kapitole se budu věnovat rozboru vybrané právní terminologie, se kterou jsem se setkala v průběhu psaní prvních dvou teoretických kapitol. Nejdříve tuto kapitolu uvedu teoretickým exkurzem do právního jazyka jako takového a rovněž do problematiky překladu mezi rozdílnými právními jazyky. Poté se zaměřím na samotný rozbor vybraných termínů a vytvořím francouzsko-český glosář.

4.1 Právní jazyk

Právní jazyk je součástí každého spisovného jazyka, avšak vyznačuje se určitými charakteristickými znaky jako např. specifickou slovní zásobou, která je tvořena právními termíny (např. „zákon“), ustálenými slovními spojeními (např. „podat odvolání“) či polovětnými až větnými konstrukcemi, tzv. jazykovými šablonami (např. „Zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení.“). Zároveň se tedy jedná o jazyk odborný. Právní jazyk se skládá ze dvou hlavních složek. První z nich se vyznačuje spisovnou slovní zásobou a gramatickým systémem, druhá pak odborným názvoslovím – právní terminologií.¹⁷⁸

Právní jazyk je používán při komunikaci v rámci práva jakožto normativního systému. Tato komunikace se pak realizuje prostřednictvím konkrétních právních projevů, a to jak psaných, tak i mluvených.¹⁷⁹ Mezi základní znaky tohoto jazyka patří jednoznačnost, ustálenost a neexpresivnost.¹⁸⁰

4.2 Překlad mezi právními jazyky

Hlavním problémem při překladu z jednoho právního jazyka do druhého je odlišnost právních systémů jednotlivých zemí. Proto je pro tento druh překladu nezbytně nutná jak jazyková, tak i doplňková odborná kompetence.¹⁸¹

Základním předpokladem pro korektnost překladu mezi právními jazyky je tedy učinit nejdříve vnitrojazykový překlad (překlad uvnitř právního jazyka), neboť ten nám umožní nejdříve interpretovat daný termín jednoho jazyka, a následně pak najít vhodný

---

¹⁷⁸ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 25, 28-29, 47-52; Viz také LARIŠOVÁ, M. *Le français pour les juristes*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2006, s. 9-10.

¹⁷⁹ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 25.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 28.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 42, 95.

ekvivalent v jazyce druhém, a to pomocí překladu mezijazykového (např. z francouzštiny do češtiny).¹⁸² Tímto základním předpokladem se budu řídit v následující podkapitole.

4.3 Rozbor vybraných termínů

Tato podkapitola se bude zabývat rozbohem 11 právních termínů, jejichž rozbor je pro pochopení legislativní moci a legislativního procesu důležitý. Tyto termíny jsou vybrané převážně z francouzské Ústavy a jednacích řádů francouzských parlamentních komor. Výjimku tvoří termín „navette“, který je však pro potřeby mé práce zajímavý, jelikož může být pro překlad problematický a je tedy důležité ho vymežit. Další výjimku tvoří termín „loi d'application“, který využiji v rozboru termínu „loi organique“. Obě tyto výjimky používá Gicquel¹⁸³ při popisu legislativní moci ve svém díle. Nejprve tedy u každého termínu vymežím jeho význam, který mi následně umožní přiřadit vhodný český ekvivalent se stejným či podobným významem. Cílem mi rovněž bude porovnat významovou podobnost vybraných francouzských termínů v právním systému francouzském a zvolených českých ekvivalentů v právním systému českém. V případě toho, že české ekvivalenty nebudou pro některé francouzské termíny existovat, vymežím nejprve jejich význam a pokusím se zjistit, zdali se významově jiným českým termínům alespoň nepodobají, poté zvolím jejich vhodný překlad.

Vzhledem k tomu, že jsem se v této práci zabývající se legislativní mocí se zvláštním důrazem věnovala legislativnímu procesu, lze těchto 11 vybraných termínů rozdělit do tří skupin. První skupinou jsou *písemnosti či jiné prostředky užívané v rámci legislativního procesu*, druhou skupinou *samotné výsledky legislativního procesu* a třetí skupinou jsou pak *vedlejší osoby podílející se na legislativní moci*. Třetí skupinu jsem si vybrala především pro to, že dílčí osoby jsou na úkor osob hlavních (tedy poslanců, senátorů a vlád) v pracích, které se danou tematikou zabývají, často upozad'ovány, ale jejich funkce v zákonodárné moci je neméně zajímavá.

Základem pro rozbor mi budou první dvě popisné kapitoly této práce, neboť jsou v nich vybrané termíny uvedeny a přiblíženy, a taktéž slovníky uvedené v seznamu použitých zdrojů, jenž je uveden na konci této práce.

---

¹⁸² TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003, s. 39, 41.

¹⁸³ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, 926 s.

1. Amendement

S termínem „amendement“ se lze setkat v průběhu zákonodárského procesu, a to konkrétně ve fázi projednání návrhu zákona. Jedná se o možnost tento návrh nějak změnit, zkrátit nebo doplnit. Ve francouzsko-českém právnickém slovníku Larišové¹⁸⁴ nacházíme následující překlad tohoto termínu: „pozměňovací nebo doplňující návrh k zákonu“, který však odkazuje spíše k novele zákona, tj. k možnosti změny již přijatého zákona. Ani ostatní v seznamu citované slovníky nenabízejí uspokojivější termín, který by odpovídal dané situaci. Nicméně v příslušných částech jednacích řádů parlamentních komor ČR, které se rovněž zabývají legislativním procesem, se lze setkat s termínem „*pozměňovací návrh*“, který významově odkazuje k též situaci jako fr. termín „amendement“. Z tohoto důvodu byl zvolen právě tento termín.

2. Navette

Termín „navette“, doslova „kyvadlová doprava“, odkazuje v právním slova smyslu k situaci, ke které dochází v rámci fr. legislativního procesu mezi Národním shromážděním a Senátem, tj. k situaci, ve které si tyto parlamentní komory návrh zákona mezi sebou několikrát předávají, aby došly k textu, který bude mít stejné znění. V českém právním systému se s žádným významově stejným ani podobným termínem, který by tuto skutečnost vystihoval, nesetkáváme. Nejvýstižnější překlad tohoto termínu nabízí slovník Larišové, a to „‘pendlování‘ návrhu zákona od jednoho shromáždění k druhému v dvoukomorovém systému parlamentu“. Rozhodla jsem se tedy tento překlad s ohledem na situaci více konkretizovat a zvolila jsem překlad „*‘pendlování‘ návrhu zákona mezi Národním shromážděním a Senátem*“. Můžeme se taktéž zabývat tím, zdali by ono „pendlování“ nebylo možno nahradit vhodnějším, formálnějším, výrazem jako např. „vzájemným předáváním si“, které však nezachovává neutralitu, nýbrž odkazuje na činitele děje, či „putováním“, které pro změnu nezachovává opakování děje. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla zachovat výraz „pendlování“, neboť ani jeden z navrhovaných termínů mi nepřipadal významově vhodnější, než je tento.

3. Projet de loi x 4. Proposition de loi

„Projet de loi“ je termín, jenž odkazuje na návrh zákona, který je iniciován vládou. „Proposition de loi“ odkazuje na druhý ze dvou možných typů návrhu zákona ve FR, a to na ten, který je iniciován jednou z komor Parlamentu (Národním shromážděním nebo

---

¹⁸⁴ LARIŠOVÁ, M. *Francouzsko-český, česko-francouzský, právní slovník*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 320 s.

Senátem). V České republice termín „návrh zákona“ nijak nespecifikujeme, tudíž názvy návrhů podle jejich iniciátorů nijak nerozlišujeme. Významovou rozdílnost v názvu mezi „projet de loi“ a „proposition de loi“ je však potřeba zachovat. Z tohoto důvodu překládáme „projet de loi“ jako „vládní návrh zákona“¹⁸⁵ a „proposition de loi“ jako „parlamentní návrh zákona“, tj. návrh zákona předkládaný legislativou¹⁸⁶ (horní nebo dolní komorou Parlamentu).

5. Loi constitutionnelle

Tento termín v obou zemích odkazuje k zákonu vyšší právní síly, jehož prostřednictvím mohou být upraveny, doplněny nebo dokonce zrušeny některé ze současných ustanovení ústavy. Tomuto fr. termínu tedy v plném rozsahu významu odpovídá český termín „ústavní zákon“. Nicméně podmínky přijetí tohoto zákona se v daných zemích značně liší. V ČR jsou ústavní zákony přijímány výhradně Parlamentem, přičemž obě jeho komory musejí být v přiměřeně rovném postavení (zákon je přijat třípětinovou většinou všech poslanců a třípětinovou většinou přítomných senátorů). Ve FR prezident volí ze dvou možných přijetí takového zákona, a to buď přijetí třípětinovou většinou odevzdaných hlasů na společném zasedání parlamentních komor (Kongresu), nebo přijetí referendem (po schválení zákona oběma parlamentními komorami).

6. Loi organique x 7. Loi d'application

Termín „loi organique“ odkazuje ke zvláštnímu druhu zákona přijímaného ve FR, který má za cíl vykládat organizaci a fungování orgánů veřejné moci. Jedná se tedy o specifický druh prováděcího zákona, který doplňuje ústavu (viz „Výsledky legislativního procesu“ v kapitole druhé) a se kterým se v ČR nesetkáme. Larišová nabízí dvě možnosti překladu – „organický zákon“ a „zákon provádějící ústavní principy“. V této práci jsem zvolila první možný překlad, neboť se mi jeví neutrálnější a druhý překlad vnímám jako významově nadřazený a odpovídající tak spíše fr. termínu „loi d'application“ – prováděcí zákon, který používá Giquel např. ve větě „[...] une L.O. est une *loi d'application* ou le *prolongement de la constitution* [...]“¹⁸⁷ pro obecnější vyjádření „loi organique“.

---

¹⁸⁵ LARIŠOVÁ, M. *Francouzsko-český, česko-francouzský, právní slovník*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 320 s.; LE DOCTE, E. *Čtyřjazyčný právní slovník*. 1. vydání. Praha: CODEX, 1997, 766 s.

¹⁸⁶ Tamtéž

¹⁸⁷ GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, s. 808.

8. Loi référendaire

„Loi référendaire“ odkazuje na druh zákona, který je přijatý v referendu. Žádný v seznamu uvedený slovník nenabízí český ekvivalent tohoto termínu a v českém právním systému tento druh zákona ani najít nelze, jelikož žádný zákon nemůže být v referendu přijat. Avšak existuje zde podobně vypadající termín, a to „rozhodnutí přijaté v referendu“. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla fr. termín „loi référendaire“ přizpůsobit tomuto zaběhnutému českému termínu a přeložit ho jako „*zákon přijatý v referendu*“.

9. Ordonnance

Tento termín odkazuje na zvláštní druh francouzského vládního nařízení, které se od nařízení vlády, které známe v ČR, značně liší. ;, které může vláda vydávat pouze za určitých okolností a na základě zmocnění Parlamentem. Těmito nařízeními mohou být vydávána opatření, která jsou za normálních okolností vyhrazena zákonu. V ČR nařízení vlády spadají do běžných podzákonných předpisů a pravomoci vlády a Parlament do této pravomoci nijak nezasahuje. Z tohoto důvodu je na místě tento termín v překladu do českého jazyka blíže specifikovat a rozlišit tak významové nuance mezi těmito dvěma termíny. Proto se z několika možných překladů přikláním k překladu od Tomáška¹⁸⁸, který jako jediný zachovává tyto významové rozdíly, a který zní „*vládní nařízení vydané se souhlasem parlamentu v otázkách spadajících do oblasti úpravy obyčejným zákonem*“. V popisných částech této práce se však přikláním k používání zkráceného termínu „vládní nařízení“ (myšleno tento zvláštní druh fr. vládního nařízení), v opozici „nařízení vlády“ v České republice.

10. Auteur d'un projet (d'une proposition)

Tyto termíny se objevují v jednacích řádech francouzských parlamentních komor. Jedná o osobu, která vytvořila návrh zákona a může ho vzít za určitých podmínek zpět. Tento termín však není obsažen v žádném z uvedených slovníků. V českém právním systému tomuto vymezení odpovídá termín „*navrhovatel*“, proto jsem se tohoto termínu rozhodla při překladu využít. Protože jsem již výše rozlišovala „vládní návrh zákona“ a „parlamentní návrh zákona“, i v tomto případě je vhodné tento termín specifikovat a rozlišit tak „vládního navrhovatele zákona“ od „parlamentního navrhovatele zákona“.

---

¹⁸⁸ LE DOCTE, E. *Čtyřjazyčný právní slovník*. 1. vydání. Praha: CODEX, 1997, 766 s. (překlad z francouzštiny, angličtiny a němčiny opatřil M. Tomášek)

11. Suppléant parlementaire

Tento termín odkazuje na osobu, která je ve FR volena spolu s každým poslancem i senátorem a která ho v případě potřeby nahradí (např. je-li poslanec či senátor jmenován do Ústavní rady nebo ho vláda pověří dočasným posláním přesahujícím šest měsíců, a zaniká tak jeho mandát poslance či senátora). Tento termín opět nezaznamenává ani jeden z používaných slovníků. Objevuje se však termín „suppléant“, který lze dle Tomáška i Layeryho¹⁸⁹ přeložit jako „náhradník“. Tato funkce je českému právnímu systému cizí, proto nelze najít přesnější, zaběhnutý, český ekvivalent. Lze pouze navrhnout upřesňující výraz, který bude obsahovat i slovo „parlementaire“, a to „náhradník člena Parlamentu“ nebo „náhradník poslance či senátora“.

---

¹⁸⁹ LYER, S. *Francouzsko-český slovník: dictionnaire français-tchèque*. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 752 s.

4.4 Glosář

Předkládaný glosář obsahuje výčet francouzských termínů s jejich významovými ekvivalenty v českém jazyce. Tyto termíny (či jejich překlad) byly použity ve druhé kapitole této práce. Jedná se tedy o termíny z několika oblastí – z historického vývoje francouzských ústavních zákonů, ze současné podoby francouzské Ústavy, z legislativní moci, z legislativního procesu a jeho výsledků. Využiji zde základní dělení specifické slovní zásoby právního jazyka z kapitoly 4.1 a rozdělím tyto oblasti do dvou základních skupin – *právní termíny* a *ustálená slovní spojení*. Z tohoto důvodu budou následovat dva oddělené glosáře. V prvním glosáři, který bude obsahovat výčet právních termínů, bude pro větší přehlednost, pokud to bude možné, zachována nadřazenost termínů, po kterých budou následovat jejich nejčastější kolokace.

<i>FRANCOUZSKY – ČESKY</i> <i>Právní termíny</i>	
accord <i>m.</i> d'association	– asociační dohoda
adoption <i>f.</i> (de la loi)	– přijetí (zákona)
~ définitive	– konečné přijetí (zákona)
alinéa <i>m.</i>	– odstavec (článku ústavy)
amendement <i>m.</i>	– pozměňovací návrh
~ recevable	– přípustný
article <i>m.</i>	– článek (ústavy)
assemblée <i>f.</i>	– shromáždění, (parlamentní) komora
~ nationale	– Národní shromáždění
~ nationale constituante	– Ústavodárné národní shromáždění (his.)
auteur <i>m.</i>	– navrhovatel
~ d'un projet	– vládní navrhovatel zákona
~ d'une proposition	– parlamentní navrhovatel zákona
autorité <i>f.</i> judiciaire	– soudní orgán (moc soudní)
bureau <i>m.</i> de l'Assemblée nationale	– předsednictvo Národního shromáždění
chambre <i>f.</i>	– (parlamentní) komora
~ basse	– dolní komora (NS; PS)
~ des députés	– Poslanecká sněmovna (his.)
~ des pairs	– Pairská sněmovna (his.)
~ haute	– horní komora (Senát); Panská sněmovna (his.)

code m. électoral – volební řád (ve FR)
collectivité f. – samosprávný celek
~ à statut particulier – území se zvláštním statutem
~ d'outre-mer (COM) – zámořský územní samosprávný celek se zvláštním statutem
~ territoriale – územní samosprávný celek
collège m. de grands électeurs – kolegium volitelů
comité m. secret – neveřejná schůze
commission f. – (parlamentní) komise
~ mixte paritaire – smíšená paritní komise
~ parlementaire – parlamentní komise
~ parlementaire législative permanente – stálá legislativní komise
~ parlementaire spéciale – speciální komise
Congrès m. (du Parlement) – Kongres (společné zasedání obou parlamentních komor)
conseil m. – rada
~ constitutionnel – Ústavní rada
~ d'État – Státní rada
~ de la République – Rada republiky (his.)
~ des Anciens – Rada starších (his.)
~ des Cinq-Cents – Rada 500 (his.)
~ des ministres – Rada ministrů
~ économique, social et environnemental – Hospodářská, sociální a environmentální rada
~ supérieur de la magistrature – Nejvyšší soudcovská rada
Convention f. nationale – Národní konvent (his.)
Corps m. législatif – Zákonodárny sbor (his.)
Cour f. de la justice de la République – Soudní dvůr republiky
Déclaration f. des droits de l'homme et du citoyen – Deklarace práv člověka a občana
démission f. du Gouvernement – demise vlády
directive f. européenne – evropská směrnice
Directoire m. – Direktorium (his.)
états m. pl. généraux – generální stavy (his.)
financement m. de la sécurité sociale – financování sociálního zabezpečení
finances f. pl. – finanční správa
fonctionnaire m. parlementaire – funkcionář
groupe m. parlementaire – parlamentní skupina
Haute f. Cour – Nejvyšší soud

initiative f. de la loi – zákonodárná iniciativa
Journal m. officiel – Úřední věstník
lecture f. de la loi – čtení zákona
première ~ – první čtení zákona
deuxième ~ – druhé čtení zákona
~s ultérieures – další čtení zákona
loi f. – zákon
~ constitutionnelle – ústavní zákon
~ d'application – prováděcí zákon
~ ordinaire – běžný zákon
~ organique – organický zákon
~ référendaire – zákon přijatý v referendu
adopter ~ – přijmout zákon
promulgation de ~ – vyhlášení zákona
publication de ~ – zveřejnění zákona
voter ~ – odhlasovat zákon
délibération de ~ – (nové) projednání zákona
magistrat m. du siège – soudce
majorité f. des suffrages exprimés – většina odevzdaných hlasů
membre m. du Parlement – člen Parlamentu
mesure f. – opatření (prezidenta)
motion f. de censure – vyslovení nedůvěry (vládě)
navette f. – „pendlování“ návrhu zákona mezi Národním shromážděním a Senátem
orateur m. (d'un groupe) – řečník (parlamentní skupiny)
ordonnance f. – vládní nařízení vydané se souhlasem parlamentu v otázkách spadajících do oblasti úpravy obyčejným zákonem
~ édicter des ~s – vyhlásit vládním nařízením
ordre m. – řád, pořádek
~ constitutionnel – ústavní pořádek
~ du jour – pořad jednání (parlamentní komory)
Parlement m. – Parlament
convoquer le ~ en Congrès – svolat Parlament v Kongres
parlementaire m. – člen parlamentu (poslanec, senátor)
phase f. – fáze legislativního procesu
pouvoir m. législatif – zákonodárná/legislativní moc

Premier ministre <i>m.</i> – předseda vlády
premier signataire <i>m.</i> – první signatář (návrhu zákona)
président <i>m.</i> – předseda, prezident
~ de l'Assemblée nationale – předseda Národního shromáždění
~ du Sénat – předseda Senátu
Principes <i>m. pl. fondamentaux reconnus par les lois de la République</i> – Základní zásady uznávané zákony republiky
procédure <i>f.</i> – řízení, proces
~ accélérée – zrychlené řízení
~ exceptionnelle de substitution – výjimečný substituční proces
~ législative ordinaire – běžný legislativní proces
~ législative spéciale – zvláštní legislativní proces
projet <i>m.</i> / proposition <i>f.</i> de loi – vládní / parlamentní návrh zákona
amender ~ – změnit, doplnit návrh zákona
délibérer de ~ – usnést se o návrhu zákona
déposer ~ – podat návrh zákona
dépôt de ~ – podání návrhu zákona
examen de ~ – projednání návrhu zákona
examiner ~ – projednávat
proposer ~ – předložit návrh zákona
~ saisi, -e – předložený návrh zákona
saisir ~ – předložit návrh zákona
soumettre ~ – předložit návrh zákona k projednání
transmettre ~ – postoupit návrh zákona
transmission de ~ – postoupení návrhu zákona
voter sur ~ – hlasovat o návrhu zákona
questeur <i>m.</i> – kvestor
quorum <i>m.</i> – usnášeníschopnost, kvorum
rapport <i>m.</i> – zpráva
rédiger ~ – sepsat, vyhotovit zprávu
rapporteur <i>m.</i> – zpravodaj
règlement <i>m.</i> – jednací řád, nařízení
~ de l'Assemblée nationale – jednací řád Národního shromáždění
~ du Sénat – jednací řád Senátu
~ européen – nařízení Evropské unie

responsabilité <i>f.</i> pénale – trestní odpovědnost (členů vlády)
séance <i>f.</i> – schůze
~ plénière – plenární schůze
secrétaire <i>m.</i> – sekretář
Sénat <i>m.</i> – Senát
serment <i>m.</i> des parlementaires – slib poslance/senátora
suffrage <i>m.</i> – hlas, hlasování
~ universel direct – všeobecné přímé volby (NS)
~ universel indirect – všeobecné nepřímé volby (Senát)
suppléant <i>m.</i> parlementaire – náhradník poslance/senátora
texte <i>m.</i> identique – text shodného (stejného) znění
tiers état <i>m.</i> – třetí stav (his.)
titre <i>m.</i> – hlava (ústavy)
traité <i>m.</i> – mezinárodní smlouva
Tribunat <i>m.</i> – Tribunát (his.)
veto <i>m.</i> suspensif – suspenzivní právo veta
vote <i>m.</i> à la main levée – hlasování zvednutím ruky

FRANCOUZSKY – ČESKY

Ustálená slovní spojení

dans les mêmes termes <i>m. pl.</i> – ve stejném znění
en termes <i>m. pl.</i> identiques – ve shodném znění
entrer <i>v.</i> en vigueur – nabýt účinnosti
être conforme à la constitution – být v souladu s ústavou
être contraire à la constitution – být v rozporu s ústavou

Závěr

Primárním cílem této práce bylo potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že francouzský Parlament má v rámci současné ústavní úpravy slabší postavení než ten český. Abych toto mohla učinit, rozdělila jsem nejprve tuto práci na dvě deskriptivní kapitoly stejné struktury. První z nich se zabývala úpravou legislativní moci v České republice a druhá úpravou legislativní moci ve Francouzské republice.

Pro uvedení do kontextu jsem v obou kapitolách nejdříve stručně přiblížila historický vývoj ústavních zákonů a představila současnou strukturu a obsah Ústavy. Poté jsem se již zaměřila na popis obecných úprav legislativní moci, přičemž jsem kladla důraz na popis činnosti a postavení jednotlivých parlamentních komor obou zemí, zvláště pak na popis legislativního procesu a jeho výsledků.

Třetí kapitola tvoří nejdůležitější část této práce, neboť pomocí komparativní analýzy přináší výsledky z předchozích dvou deskriptivních kapitol. Porovnála jsem v ní jednotlivé body úprav legislativní moci a na základě pětiúrovňové stupnice (*totožné, velmi podobné, částečně odlišné, velmi odlišné, zásadně odlišné*) jsem pokaždé zhodnotila míru jejich podobnosti a odlišnosti. V prvním bodě, který se týkal obecné úpravy legislativní moci, je možné najít mnoho obojího. Podobnost lze spatřit např. v základní vnitřní struktuře parlamentních komor obou zemí, které se skládají z funkcionářů a jiných orgánů, či v imunitě poslanců a senátorů, kterou disponují všichni členové obou Parlamentů a jejíž podoba je obdobná. Nejvýraznějším rozdílem tohoto bodu je skutečnost, že při svém uvedení do funkce skládají slib pouze čeští poslanci a senátoři. Činnosti jednotlivých komor Parlamentů mají mnoho společného, nicméně jejich nejdůležitější činnosti zůstávají v obou zemích totožné. Schvalování zákonů je pak nejdůležitější činností obou Parlamentů, kterou mezi sebou sdílejí obě jejich komory. Dolní komory obou zemí mohou vyjádřit nedůvěru vládě, oba Senáty pak zastupují dolní komory v případě jejich rozpuštění. Z následného srovnání postavení komor obou Parlamentů, legislativního procesu a jeho výsledků vyplynuly nejzásadnější rozdíly. Francouzský Parlament je ve srovnání s tím českým velmi omezen ze strany vlády, neboť má vymezenou oblast, ve které mu přísluší návrh zákona iniciovat, ostatní oblasti podléhají vládě. Vláda zároveň může do legislativního procesu často zasáhnout a změnit tím jeho výsledky. Pravomoc fr. Parlamentu je omezena i ze strany prezidenta republiky, neboť ten může rozhodnout o přijetí ústavního zákona v referendu, v tomto případě Parlament o jeho přijetí vůbec nerozhoduje. V referendu mohou být přijaty i další druhy

zákonů. V ČR ve srovnání s FR nemohou být referendem přijaty žádné zákony (pouze mezinárodní smlouvy). Fr. vláda má navíc pravomoc vydávat prostřednictvím vládního nařízení opatření, která jsou obvykle vyhrazena zákonu. Z výše zmíněného vyplývá, že postavení, a tudíž i zákonodárnou pravomoc fr. Parlamentu značně omezuje moc výkonná, naproti tomu je český Parlament, který má v ČR silné postavení, jediným orgánem, kterému přijímání zákonů přísluší. Tyto skutečnosti potvrzují mou počáteční hypotézu, a je tím tak splněn primární cíl této práce.

Sekundárním cílem předkládané práce byl rozbor právní terminologie, která přísluší oblasti legislativní moci. Tomuto rozboru se věnuji ve čtvrté kapitole této práce, jež je nejprve uvedena stručným teoretickým exkursem o právním jazyku jako takovém a o problematice překladu mezi rozdílnými právními jazyky. Následně je analyzováno 11 vybraných francouzských termínů důležitých pro pochopení legislativní moci a legislativního procesu. Tuto kapitolu zakončují dva francouzsko-české glosáře. První z nich obsahuje výčet francouzských právních termínů ze druhé kapitoly této práce a jejich významové ekvivalenty v českém jazyce i jejich nejčastější kolokace. Druhý glosář pak obsahuje nejčastěji se vyskytující ustálená slovní spojení. V této kapitole byl tedy splněn i sekundární cíl této práce.

Předkládaná práce přináší popisy legislativní moci v České a ve Francouzské republice, jejich komparaci a rozbor příslušné právní terminologie. Vzhledem ke svému prostorovému omezení se však nezabývá příčinami (např. proč francouzští poslanci a senátoři při svém uvedení do funkce neskládají slib?) nebo důsledky (např. ovlivňuje neexistence skládání slibu ve FR řádné fungování legislativní moci?) odlišností jednotlivých aspektů legislativní moci, které by mohly být zajímavé pro další zpracování.

Résumé

Dans l'introduction de ce mémoire sur le thème de l'analyse comparative de la réglementation constitutionnelle tchèque et française du pouvoir législatif et l'analyse de la terminologie juridique correspondante, je fais une hypothèse selon laquelle la position du Parlement français est plus faible que celle du Parlement tchèque dans leurs cadres constitutionnels actuels. Cette hypothèse est basée sur le fait que la République française est soumise au régime semi-présidentiel tandis que la République tchèque au régime parlementaire. L'objectif principale de ce mémoire est de confirmer ou de démentir cette hypothèse. Pour que cette dernière ait pu être confirmée ou démentie, il avait été premièrement nécessaire de diviser ce mémoire en deux parties descriptives (une concernant la réglementation du pouvoir législatif en République tchèque et l'autre concernant celle en République française) et une partie comparative (qui a pour but de comparer les deux réglementations). De plus, ces parties me permettent aussi d'analyser la terminologie juridique correspondante au pouvoir législatif et de créer un glossaire français-tchèque. Cette analyse et la création du glossaire font l'objet de la quatrième partie et représentent l'objectif secondaire de ce mémoire.

Le premier chapitre est consacré à la description de la réglementation constitutionnelle tchèque du pouvoir législatif. Pour mettre le thème en contexte, je m'occupe brièvement de l'évolution historique du droit constitutionnel dans notre pays et je présente la structure actuelle et le contenu de la Constitution tchèque. Je me concentre ensuite sur la description de la réglementation générale du pouvoir législatif, je souligne les activités et la position des deux chambres du Parlement tchèque et je continue par une description détaillée du processus législatif et de ses résultats.

Le deuxième chapitre aborde la même problématique que le chapitre précédent cependant, cette fois-ci, en se focalisant sur le côté de la République française. Par conséquent, la structure de ce chapitre est identique à celle du chapitre traitant le thème sur le côté de la République tchèque. Je commence par le contexte historique, je continue par la description de la structure et le contenu de la Constitution française et après je me concentre sur la description de la réglementation générale du pouvoir législatif, les activités et la position des deux chambres du Parlement français en ajoutant la description détaillée du processus législatif et de ses résultats.

Dans le troisième chapitre, je fais l'analyse comparative des deux réglementations constitutionnelles du pouvoir législatif sur la base des deux chapitres précédents. Dans les réglementations générales du pouvoir législatif, nous pouvons trouver plusieurs similitudes mais aussi beaucoup de différences. Dans les deux pays examinés, le pouvoir législatif est détenu par un parlement bicaméral. La forme des élections législatives est partiellement différente. Par exemple en République tchèque, les députés ainsi que les sénateurs sont élus au suffrage universel direct tandis qu'en France, les sénateurs sont élus au suffrage universel indirect. Le droit de vote passif et la durée du mandat des députés et des sénateurs sont aussi partiellement différents. Ce qui est fondamentalement différent c'est que les serments sont prêtés seulement par les députés et les sénateurs tchèques. Au contraire, ce qui est très similaire c'est par exemple la structure interne des chambres du Parlement qui est formée par les fonctionnaires parlementaires et d'autres organes. Dans le cadre des activités des chambres du Parlement, nous pouvons remarquer beaucoup de similitudes néanmoins les activités les plus visibles des deux Parlements sont identiques. L'activité principale des deux Parlements consiste à l'élaboration de la loi nationale. Dans les deux pays il s'agit d'une activité partagée par les deux chambres parlementaires. Le droit le plus visible des deux chambres basses est la possibilité de voter la motion de censure quand elles veulent montrer leur désapprobation de la politique du Gouvernement. Dans les deux systèmes, le Sénat peut suppléer à la chambre basse en cas de sa dissolution. La comparaison de la position des Parlements, du processus législatif et de ses résultats joue le rôle le plus important dans ce chapitre parce qu'il s'agit des éléments dans lesquels nous pouvons observer un grand nombre des différences – le Parlement français qui est, en comparaison avec le Parlement tchèque, vraiment limité par le Gouvernement parce qu'il a une zone limitée dans laquelle il peut initier la proposition de loi. Dans tous les autres cas l'initiative de loi appartient au Gouvernement. Souvent, le Gouvernement peut également intervenir dans le processus législatif et influencer son résultat. En outre, le pouvoir du Parlement français peut être limité par le président de la République car ce dernier dispose du droit de décider de l'adoption de la loi constitutionnelle par référendum. Plusieurs autres lois en République française peuvent également être adoptées par référendum. De plus, le Gouvernement français peut prendre par ordonnances des mesures qui sont normalement du domaine de la loi. Par contre, le Parlement tchèque est le seul organe qui peut adopter la loi en République tchèque. Par conséquent, je peux constater que la position du Parlement français est plus faible dans le cadre de la séparation des pouvoirs d'État que la position du Parlement

tchèque. Cela confirme mon hypothèse initiale et atteint aussi l'objectif principale de ce mémoire.

Le quatrième et dernier chapitre est consacré à l'analyse de la terminologie juridique française correspondante au pouvoir législatif. Ce chapitre commence par une introduction à la théorie du langage juridique et à la problématique de la traduction entre les différents langages juridiques dans le cadre des différentes langues. Ensuite, je fais l'analyse-même de 11 termes choisis qui est importante pour la compréhension du pouvoir législatif et le processus législatif. J'identifie le contenu de tous ces termes juridiques en me retournant vers les chapitres descriptifs de ce mémoire et après la consultation des dictionnaires mentionnés à la fin de ce mémoire j'assigne un équivalent tchèque à chaque de ces termes. J'évalue aussi le degré des similitudes dans les contenus de ces termes dans le système juridique français et tchèque si l'équivalent tchèque du terme français existe. S'il n'existe pas, j'identifie son contenu et je choisis l'équivalent tchèque qui est le plus proche dans son contenu. Ce chapitre est terminé par deux glossaires français-tchèques dont le premier comporte le relèvement des termes juridiques du deuxième chapitre de ce mémoire et le deuxième glossaire comporte des locutions figées. Par cela, l'objectif secondaire de ce mémoire est rempli.

En conclusion, ce mémoire confirme, sur la base de l'analyse comparative de la réglementation constitutionnelle tchèque et française du pouvoir législatif, l'hypothèse selon laquelle la position du Parlement français est plus faible que celle du Parlement tchèque dans leurs cadres constitutionnels actuels et qui résulte des régimes politiques différents de ces pays. Ce mémoire apporte aussi une analyse des termes choisis de la terminologie juridique française correspondante au pouvoir législatif et un glossaire français-tchèque. Pour cette raison, je peux constater que ce mémoire atteint les deux objectifs mentionnés au début. Ce mémoire est également ouvert à l'étude éventuelle des causes et des conséquences des aspects qui sont différents entre les deux réglementations constitutionnelles du pouvoir législatif.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Právní předpisy:

Jednací řád Národního shromáždění: *RÈGLEMENT DE L'ASSEMBLÉE NATIONALE* [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement_2015_01.pdf

Jednací řád Poslanecké sněmovny: *Zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny: Zákon č. 90/1995 Sb. ze dne 19. dubna 1995 o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ve znění zákona č. 47/2000 Sb., 39/2001 Sb., 78/2002 Sb., 192/2002 Sb., 282/2004 Sb., 359/2004 Sb., 482/2004 Sb., 167/2005 Sb., 205/2006 Sb., 573/2006 Sb., 162/2009 Sb., 402/2009 Sb., 265/2011 Sb., 275/2012 Sb. a 265/2014 Sb.* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>

Jednací řád Senátu: *RÈGLEMENT DU SENAT ET INSTRUCTION GENERALE DU BUREAU* [online]. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: <https://www.senat.fr/reglement/reglement0.html#toc41>

Jednací řád Senátu: *Zákon č. 107/1999 Sb. ze dne 11. května 1999 o jednacím řádu Senátu.* [online]. [cit. 2017-03-27]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/informace/zakon106/zakony/zak107.php>

Ústava České republiky: *Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.* [online]. [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Ústava ze 4. října 1958: *Constitution du 4 octobre 1958: Version consolidée au 7 février 2017.* [online]. [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000571356>

Tištěné zdroje:

BLAHOŽ, J. a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 523 s. ISBN 978-80-7357-629-5.

BLACHER, P. *Droit constitutionnel*. 3e édition. Paris: Hachette, 2015, 168 s. ISBN 978-2-01-270901-0.

GERLOCH, A. a kol. *Ústavní systém České republiky: základy českého ústavního práva*. 4. vydání. Praha: Prospektrum, 2002, 564 s. ISBN 80-7175-106-5.

GICQUEL, J. *Droit constitutionnel et institutions politiques*. 30e édition. Issy-les-Moulineaux: LGDJ, 2016, 926 s. ISBN 978-2-275-04512-2.

HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 792 s. ISBN 978-80-7179-254-3.

KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států*. 1. vydání. Praha: Linde, 1996, 415 s. ISBN 80-7201-010-7.

KROUPA, J. a kol. *Soudobé ústavní systémy*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 241 s. ISBN 80-210-2520-4.

LARIŠOVÁ, M. *Le français pour les juristes*. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2006, 296 s. ISBN 80-246-1167-8.

PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda I: obecná státověda*. Opravený dotisk 2007. Praha: Linde, 1998, 363 s. ISBN 80-7201-141-3.

PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda II: ústavní právo České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, 800 s. ISBN 978-80-7201-694-5.

TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde, 2003, 143 s. ISBN 80-7201-427-7.

Elektronické zdroje:

Jednací řád vlády: *Vláda České republiky: Jednací řád vlády* [online]. [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/jednaci-rad-vlady-91200/>

Návrh ústavního zákona N° 419: *SÉNAT SESSION ORDINAIRE DE 2004-2005: Proposition de loi constitutionnelle instaurant pour le Président de la République, pour le Président du Sénat et pour le Président de l'Assemblée nationale, une prestation de serment* [online]. [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <https://www.senat.fr/leg/pp104-419.html>

Slovníky:

Francouzsko-český, česko-francouzský velký slovník: nejen pro překladatele. 1. vydání. Brno: Lingea, 2007, 1375 s. ISBN 978-80-87062-05-0.

LARIŠOVÁ, M. *Francouzsko-český, česko-francouzský, právnícký slovník.* 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 320 s. ISBN 978-80-7380-111-3.

LE DOCTE, E. *Čtyřjazyčný právnícký slovník.* 1. vydání. Praha: CODEX, 1997, 766 s. ISBN 80-85963-09-4.

LYER, S. *Francouzsko-český slovník: dictionnaire français-tchéque.* 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 752 s. ISBN 80-04-26005-5.

TOMAŠČÍNOVÁ, J.; LARIŠOVÁ, M. *Francouzsko-český právnícký slovník.* 1. vydání. Jinočany: H & H, 1994, 284 s. ISBN 80-85787-48-2.